

Gemeente Houten

December 2016

Nota Dierenwelzijn 2017 - 2020

'Zorg voor dieren'

Samenvatting

Binnen de grenzen van Houten bevinden zich tal van dieren. Gezelschapsdieren, hobbydieren en in het wild levende dieren. Tegenover al deze dieren hebben wij als mens verplichtingen. Ze verdienen onze zorg en aandacht.

Met de actualisatie van het dierenwelzijnsbeleid ondersteunt de gemeente Houten het belang van dierenwelzijn. Met de actualisatie wil de gemeente dierenwelzijn een nieuwe impuls geven, het beleid aan laten sluiten bij de huidige wet- en regelgeving rond dierenwelzijn, het beleid verbreden, de ambities en doelstellingen herformuleren en het uitvoeringsprogramma actualiseren.

De gemeente wil binnen haar mogelijkheden de samenleving stimuleren om respectvol met dieren om te gaan. Naast wettelijke instrumenten zijn informatie en educatie belangrijk. Zo kan naast het creëren van een vangnet, ook aan de voorkant worden gewerkt aan het verbeteren van het dierenwelzijn.

Dieren in nood

De gemeente heeft wettelijke verantwoordelijkheden voor dieren in noodsituaties, bijvoorbeeld dieren die achterblijven na een ontruiming, arrestatie of (gedwongen) opname. Als opvang bij familie of kennissen van de eigenaar niet mogelijk is, ligt er een taak voor de gemeente om deze dieren op te vangen of te herplaatsen. Hier geldt een maximale opvangtermijn van 13 weken. De gemeente Houten betaalt niet mee aan de kosten voor dergelijke opvang (feitelijk pensionkosten), tenzij de eigenaar om wat voor reden dan ook niet kan betalen of niet meer te achterhalen is.

Zwerfdieren

De gemeente heeft tevens een wettelijke taak zwerfend aangetroffen dieren met een vermoedelijke eigenaar 14 dagen op te vangen en te verzorgen. In de praktijk besteedt de gemeente Houten dit uit aan Stichting Dierentehuis Zeist en de Dierenbescherming. De kosten voor de 14-daagse opvang zijn voor rekening van de gemeente, tenzij de eigenaar wordt gevonden. Als de eigenaar niet wordt gevonden gaat na 14 dagen opvang het eigendomsrecht over naar het asiel. Stichting Dierenambulance De Heuvelrug verzorgt het vervoer van dieren.

Naast de zorg voor gezelschapsdieren kent de Wet Natuurbescherming een zorgplicht voor in het wild levende dieren. Vanuit deze zorgplicht wil de gemeente opvanginstanties voor in het wild levende dieren financieel ondersteunen.

Dierenmishandeling

Dierenmishandeling komt regelmatig voor. Gevallen van mishandeling kunnen via het landelijke meldnummer 144 aan de politie doorgegeven worden. Daarom brengt de gemeente dit meldpunt onder de aandacht van de inwoners. Verwaarlozing en mishandeling van dieren staan meestal niet op zichzelf maar vinden plaats in een sociale context. Dierenmishandeling vindt vaak plaats in een omgeving waar ook andere vormen van geweld voorkomen. Het is dus aan de omgeving, wijkcoördinatoren, politie en BOA's om signalen te herkennen en hier adequaat op te reageren. De gemeente vraagt daarom bij de bewoners aandacht voor het doorgeven van vermoedens van dierenmishandeling en onderzoekt de mogelijkheid gevallen van dierenmishandeling te laten registreren door politie en dierenartsen.

Inbeslagname

Wanneer zorg is onthouden aan het dier, kan de dierenpolitie kiezen voor een inbeslagname. Via de procedure van inbeslagname kan voor het dier een nieuwe eigenaar worden gezocht.

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) zorgt voor de bewaring van in beslag genomen goederen en dieren. Het besluit tot in beslagname wordt genomen door een opsporingsambtenaar van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) of Landelijke Inspectiedienst (LID). Hier ligt geen taak voor de gemeente.

Gezelschapsdieren

Over het algemeen krijgen gezelschapsdieren (honden, katten, cavia's, konijnen, vogels, reptielen, amfibieën en vissen) een goede en liefdevolle verzorging. Maar soms halen mensen gezelschapsdieren in een impuls in huis, ontbreekt specifieke kennis over verzorging en aard van het dier of zijn de kosten voor de zorg hoger dan gedacht. Hierdoor hebben asielen en opvangcentra jaarlijks te maken met vele dieren in de opvang. Opvangcentra zitten vooral in de zomermaanden vol, mede doordat mensen vlak voor hun vakantie dieren dumpen.

Informeren

De overheid heeft hier een preventieve rol. Voorlichting kan ervoor zorgen dat mensen geen verkeerde aankopen doen en goed voor de dieren zorgen. De gemeente wil bewoners wijzen op het belang van het chippen van katten en de mogelijkheid om gedragscursussen voor honden te volgen om het aantal bijtincidenten te minimaliseren.

De gemeente komt als verantwoordelijke in beeld wanneer de eigenaar, om welke reden dan ook, zijn of haar verantwoordelijkheid niet kan of wil nakomen en het welzijn van het dier in gevaar komt.

Ouderen en huisdieren

Uit onderzoek blijkt dat ouderen met huisdieren een beter welzijn ervaren dan ouderen zonder dieren. In het belang van dier en eigenaar is het goed dat een dier bij zijn eigenaar kan blijven, mocht deze om gezondheidsredenen naar een verzorgingstehuis moeten. De gemeente wil daarom de toegankelijkheid van verzorgingstehuizen voor dieren en het dierenwelzijn bespreekbaar maken.

Medische kosten voor dieren van uitkeringsgerechtigden

Landelijk gezien komt het met regelmaat voor dat huisdiereigenaren met een minimuminkomen om financiële redenen afzien van een dierenartsbezoek. Dit komt niet ten goede aan het welzijn van de dieren. Voorstel is om te onderzoeken hoe groot de problematiek is en welke oplossingsrichtingen er zijn.

Evenementen en dieren

Vanuit dierenwelzijnsoogpunt zou de gemeente Houten het wenselijk vinden om de meeste evenementen met dieren niet toe te staan. Maar in de praktijk heeft de gemeente hier maar zeer beperkte mogelijkheden voor. Evenementen op voorhand verbieden kan alleen op grond van openbare orde en veiligheid. De gemeente kan een evenement niet verbieden op grond van dierenwelzijnsriteria, als in landelijke wetgeving hierover niets expliciet is geregeld.

Hoewel het verbieden niet mogelijk is, vindt de gemeente het wel belangrijk om het gesprek aan te gaan met de aanvragers van evenementen met dieren. Daarom wil de gemeente Houten mensen die een evenement organiseren waarbij dierenwelzijn in het geding kan zijn, in het vervolg uitnodigen voor een gesprek.

In het wild levende dieren

Verwilderde katten

Verreweg de grootste categorie dieren, zijn de in het wild levende dieren. Soms verwilderen huisdieren ook, zoals bijvoorbeeld katten. Het kunnen zowel in het wild geboren als verwilderde huiskatten zijn. In geval van overlastmeldingen vangt de dierenambulance deze dieren. Conform het beleid van de Dierenbescherming worden deze katten gevangen, daarna geneutraliseerd (gecas-treerd/gesteriliseerd) en teruggezet op de vangplek. Kittens en volwassen katten, die nog geresocialiseerd kunnen worden, gaan naar de opvang en deze worden op termijn herplaatst in nieuwe tehuizen. Is dit niet mogelijk, dan is uitzetten op de vanglocatie aan de orde. Deze beleidslijn wordt door de dierenambulance ook gevolgd. De dierenambulance voert de vangacties uit in opdracht van de Dierenbescherming en werkt met de ontheffingen en de gedragscode van de Dierenbescherming. De gemeente zet zich in samenwerking met de dierenambulance actief in om het probleem van zwervkatten in kaart te brengen. Daarvoor ondersteunt zij vangacties en biedt, in het kader van haar wettelijke taak ten aanzien van zwervend aangetroffen dieren, kostendekkende financiële ondersteuning aan dierenartsen voor castratie/sterilisatie van verwilderde katten, of 14-daagse opvang van deze dieren.

Jacht, beheer en schadebestrijding

De Wet Natuurbescherming maakt een duidelijk onderscheid tussen jacht, populatiebeheer, schadepreventie en schadebestrijding. Jacht vindt plaats vanuit het oogpunt van benutting, ook benuttingsjacht of plezierjacht genaamd. Om te mogen handelen/optreden is toestemming nodig van de grondeigenaar. De grondeigenaar heeft het jachtrecht en kan dit middels een jachthuurovereenkomst overdragen aan een derde, een jachthouder. Jacht brengt vanuit dierenwelzijn negatieve gevolgen met zich mee. Het veroorzaakt onrust onder de bejaagde soort én andere diersoorten, onder andere omdat dieren niet altijd direct gedood zijn. Daarbij dient benuttingsjacht, naast het plezier voor de jager, geen enkel doel. De gemeente staat benuttingsjacht op gronden die in eigendom zijn van de gemeente daarom niet meer toe. In het geval van beheer en schadebestrijding blijft het afschieten van dieren in uiterste gevallen wel mogelijk. Uitgangspunt is echter dat eerst gekeken wordt naar diervriendelijke oplossingen.

Ongediertebestrijding

Bij ongediertebestrijding zet de gemeente vaak direct middelen in die de dieren doden. In heel Houten bestrijdt de gemeente ratten, ook bij particulieren. Ook bestrijdt de gemeente wespennesten in plant-

soenen en gemeentelijke gebouwen. Daarbij is het uitgangspunt dat eerst onderzocht wordt in hoeverre er echt een risico bestaat voor de bevolking.

Al vele jaren heeft de gemeente een ongedierte- en plaagdierenbestrijder in dienst. Inwoners kunnen overlast van ongedierte en plaagdieren melden bij de gemeente. Ook kunnen ze bij de gemeente terecht voor advies over de bestrijding van ongedierte en plaagdieren.

Hengelsport

In Houten is de Algemene Utrechtse Hengelsport Vereniging (AUHV) de visrechtgebende van het grootste deel van het water. De vereniging verstrekt niet alleen vergunningen aan haar leden voor het vissen, maar houdt in de gepachte wateren ook toezicht op vissterfte, de ecologie van het water en het beheer van de visstand. De vereniging zorgt zelf voor voldoende voorlichting, toezicht en handhaving. De gemeente ziet geen taak om hier vanuit het oogpunt van dierenwelzijn op in te grijpen.

Weidevogels

Net als elders in Nederland neemt het aantal weidevogels zoals grutto, kievit, tureluur en scholekster in de omgeving van Houten en Schalkwijk dramatisch af. Het is daarom in het belang van de weidevogels dat goede weidevogelgebieden worden veiliggesteld. In Houten worden de belangen van weidevogels waargenomen door de Werkgroep Weidevogelbescherming en de Stichting Weidevogelbescherming Eiland van Schalkwijk. De Werkgroep Weidevogelbescherming probeert samen met boeren nesten en jonge vogels te beschermen bij werkzaamheden zoals maaien en ploegen. De Stichting Weidevogelbescherming Eiland van Schalkwijk beheert 10 ha goed weidevogelgebied in 't Waal. Ten zuidoosten van de sportvelden op de Meerpaal (De Hoon) ligt een zeer bijzonder stuk weiland van circa 10 ha met nog veel weidevogels en andere broedvogels zoals ganzen, gele kwikstaart en verschillende soorten eenden. De gemeente onderzoekt de mogelijkheden om, bij de inrichting van het recreatiegebied op de Meerpaal, op het terrein ten zuidoosten van de sportvelden alsnog ruimte te bieden voor de aanwezige weidevogels.

Bijen

De laatste jaren heeft Nederland te maken gehad met massale bijensterfte, wat een groot gevaar is voor de biodiversiteit. De gemeente houdt bij het beheer en inrichting van de openbare ruimte rekening met de biodiversiteit door waar mogelijk, ecologisch te beheren en voldoende variëteit in beplanting aan te brengen. Dit komt het welzijn van bijen ten goede.

Verkeersmaatregelen om dieren te beschermen

Een van de mogelijkheden is om veilige oversteekplaatsen te creëren om overstekende dieren te beschermen. De gemeente onderzoekt waar kleine aanpassingen gedaan kunnen worden om dieren een veilige oversteekplaats te bieden. De gemeente onderzoekt ook of en waar het zinvol is om kikkertrappen in putten en straatkolken toe te passen.

Waterkwaliteit

De oppervlaktewaterkwaliteit in Houten wordt gecontroleerd door Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. De gemeente voert een aantal werkzaamheden uit die bijdragen aan de voorkoming van botulisme en blauwalg, waaronder het zoveel mogelijk verwijderen van dode dieren uit plassen en sloten en het beluchten van het water van de Rietplas. Afvoer van kadavers vindt plaats naar de gemeentewerf.

Baggeren en natuurvriendelijke oevers

De gemeente mag niet zomaar ergens baggeren, maar is volgens de Wet Natuurbescherming verplicht eerst een gedegen onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van beschermde diersoorten om na te gaan of ze een ontheffing aan moet vragen bij het ministerie van Economische Zaken. Bij de voorbereiding van het baggerwerk moet dus rekening worden gehouden met de aanwezige dieren en planten. Dit maakt integraal onderdeel uit van de bestekken.

In plaats van een hoge beschoeiing kunnen ook aflopende oevers worden gecreëerd, zodat amfibieën en watervogels gemakkelijk in en uit het water kunnen komen. Dit zijn zogenaamde natuurvriendelijke oevers. De gemeente zal mogelijke locaties voor de realisatie van natuurvriendelijke oevers in kaart brengen.

Windturbines

In Houten zijn in 2013 drie windturbines geplaatst. Bij de inpassing van windmolens kijkt de gemeente naar haar wettelijke verplichtingen ingevolge de Natuurbeschermingswet. Daarbij heeft zij specifiek aandacht voor dierenwelzijnsaspecten.

Vuurwerk

Naast ernstige luchtvervuiling veroorzaakt vuurwerk geluid en eventueel geluidsoverlast, wat hinderlijk kan zijn voor omwonenden en dieren. In aansluiting op de in 2015 ingestelde vuurwerkvrije zones, zal de gemeente ook een vuurwerkvrije zone instellen rond de kinderboerderij. De concentratie van dieren is hier hoog en deze dieren kunnen ook niet vluchten, zoals bijvoorbeeld vogels.

Ballonnen

Ballonnen of wenslampionnen die buiten worden opgelaten bij gelegenheden, vormen een bedreiging voor dieren. Daarom laat de gemeente bij evenementen die door of namens de gemeente zijn georganiseerd geen ballonnen of wenslampionnen meer op en past een ontmoedigingsbeleid toe bij de vergunningverlening van evenementen aan derden.

Kapvergunning

Bomen zijn van onschatbare waarde voor de biodiversiteit. Bomen vormen een rustplaats/vluchtplaats voor dieren, geven voedsel, etc. Daarom verdienen vooral grotere bomen bescherming. De gemeente Houten kent geen kapvergunning. Alleen voor bomen die voorkomen op de lijst Bomen Bijzondere Waarde, moet een vergunning worden aangevraagd. Ook als er geen kapvergunning nodig is, blijft de Wet Natuurbescherming van kracht. Dit geldt ook voor bomen op eigen terrein. De gemeente zal bewoners twee keer per jaar informeren over groenbeheer en de Wet Natuurbescherming.

Ecologische infrastructuur

Een van de maatregelen ter bescherming van de dieren is om de ecologische infrastructuur diervriendelijk te beheren en ontbrekende stukken in te vullen. Er kan gedacht worden aan allerlei praktische maatregelen, zoals het niet maaien van bloeiende oevers en wegranden. Die geven namelijk een thuis aan veel soorten insecten en dat trekt weer allerlei vogels aan. Met dit soort maatregelen wordt dus juist flora en fauna in stand gehouden en gestimuleerd en wordt het beheer van het gemeentelijk groen afgestemd op natuurontwikkeling en op de bescherming van de dieren en hun leefgebieden. Belangrijke onderdelen van de ecologische infrastructuur zijn de groenstroken langs (spoor)wegen, onder het bovengrondse stroomnet en langs waterwegen.

Ruimtelijke ingrepen

In de praktijk komen veel dieren in een stad of dorp regelmatig in het nauw door nieuwe bedrijfsvestiging, woningbouw, sloop, wegaanleg en het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Maar ook door kleinschalige ingrepen, zoals het plaatsen van een dakkapel, uitbouw of het slopen van een schuurtje. In dit geval hebben ruimtelijke ingrepen een negatief effect op de dieren die op de betreffende locatie leven. De gemeente draagt er daarom zorg voor dat diegenen die ruimtelijke ingrepen doen of hierbij betrokken zijn, goed op de hoogte zijn van de geldende gedragscode en volgens deze gedragscode werken en controleert hier regelmatig op. Dit geldt zowel voor externen als eigen werknemers. Verder besteedt zij in haar bestemmingsplan aandacht aan dierenwelzijn en soortenbescherming en stimuleert zij vleermuisvriendelijk bouwen.

Productie- en landbouwhuisdieren

Hobbydieren en schuilstallen

Hobbydieren zijn landbouwdieren die als hobby in kleine aantallen worden gehouden, zonder winst oogmerk. Schapen, geiten, paarden, runderen, varkens en kippen die in beperkte aantallen worden gehouden, behoren allemaal tot hobbydieren. Het diervriendelijk houden van hobbydieren is een verantwoordelijkheid van de eigenaar. Er is veel informatie over het houden van hobbydieren te vinden op internet. Handhaving op deze zorgplicht vindt door andere instanties plaats. De gemeente heeft hier geen rol of verantwoordelijkheid in.

Een weide met soortgenoten is meestal de beste plek voor hobbydieren, zowel uit het oogpunt van dierenwelzijn als diergezondheid. Maar een weide alleen biedt onder bepaalde weersomstandigheden niet alle voorzieningen voor een dier. Het is daarom noodzakelijk dat hobbydieren ook een schuilmogelijkheid hebben.

In alle bestemmingsplannen voor het buitengebied (uitgezonderd de uiterwaarden) mag binnen de bestemming Agrarisch buiten het bouwvlak één schuilstal per bedrijf worden gebouwd.

Kinderboerderijen

De gemeente Houten vindt de kinderboerderij in Houten van groot belang vanwege de recreatieve en educatieve functie. Kinderen leren er op een toegankelijk manier om te gaan met dieren en leren over de natuur en hun omgeving. De huidige beheerder spant zich in voor de kwaliteit en het dierenwelzijn. De gemeente blijft met de Stichting Buitenwereld (kinderboerderij en speeltuin) in gesprek over de

kwaliteit van de zorg voor dieren en andere aspecten die met het welzijn van de boerderijdieren te maken hebben, zoals het uitlenen van dieren voor evenementen.

Stalbranden

Regelmatig verschijnen er in de media berichten over stalbranden en dieren die daarbij omkomen. De kans dat een stal in brand vliegt is niet zo groot, maar heel vaak betekent een stalbrand een afschuwelijke dood voor de dieren in de stal.

De gemeente Houten hanteert het uitgangspunt dat het voorkomen van stalbranden primair tot de zorgplicht van de eigenaars/gebruikers hoort. Zij zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van hun dieren en dienen daarvoor de nodige maatregelen te nemen, zoals vastgelegd in de nodige wetten en regels. De gemeente neemt stalbranden mee in de besprekingen met de VRU en informeert veehouders over brandveiligheid van stallen. Verder beoordeelt de gemeente brandveiligheid standaard bij nieuwbouw en verbouw.

Het goede voorbeeld

Het goede voorbeeld van anderen

Niet alleen de gemeente wil het goede voorbeeld geven. Ook inwoners ontplooiën initiatieven die te maken hebben met dieren en dierenwelzijn. Graag wil de gemeente deze initiatieven ondersteunen. Niet met geld, maar met de inzet van mensen.

Bedrijfsrestaurant

De gemeentelijke organisatie wil het goede voorbeeld geven, ook op het gebied van het kopen en eten van duurzame producten. In de aanbesteding voor de cateringdienst van het bedrijfsrestaurant speelt dierenwelzijn geen rol. Wel blijft de gemeente tijdens de gesprekken met de cateraar aandacht vragen voor dierenwelzijn.

Communicatie, voorlichting en educatie

Een van de meest effectieve en tevens goedkoopste manieren om het dierenwelzijn te bevorderen, is het geven van voorlichting. Communicatie over de activiteiten op het gebied van dierenwelzijn is van groot belang. Misschien nog wel van groter belang is educatie. Educatie helpt kinderen het belang van dierenwelzijn te begrijpen. Begrip voor dierenwelzijn is essentieel. Ook hier geldt: "Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst." De gemeente wil dan ook veel doen aan voorlichting, communicatie en educatie. Hier sluit NME (natuur- en milieueducatie) goed bij aan. NME Houten bestaat sinds 2003 en is gevestigd in boerderij de Heuvel aan de Keercamp en is onderdeel van de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling. Het doel van NME is om kinderen bewust te maken van de natuur en het dierenwelzijn en om kinderen enthousiast te maken voor de natuur met als achterliggende gedachte dat ze dan ook beter met hun leefomgeving om zullen gaan.

Financiën

Het jaarlijkse budget voor dierenwelzijn bedraagt € 20.500. Het grootste gedeelte hiervan besteedt de gemeente Houten aan de opvang en het vervoer van dieren. Het overige deel van het budget wordt besteed aan financiële ondersteuning van noodlijdende opvanginstanties voor in het wild levende dieren en communicatie en voorlichting.

Stichting Dierentehuis Zeist	€ 6.500
Dierenbeschermingscentrum Amersfoort	€ 1.500
Dierenambulance	€ 7.500
Communicatie/voorlichting	€ 1.000
Financiële ondersteuning opvanginstanties	€ 3.500
Medische behandeling verwilderde katten	€ 500 +
	€ 20.500

Uitvoeringsprogramma

Voor gemeenten gelden op het terrein van dierenwelzijn maar weinig wettelijke plichten. Het is daarom bij uitstek een onderwerp waar de politiek de keuze heeft tussen het enkel nakomen van de wettelijke verplichtingen en het uitvoeren van een ambitieus uitvoeringsprogramma. In deze nota is er voor een middenweg gekozen. Het uitvoeringsprogramma is ambitieus, omdat het veel inzet van de gemeente vraagt. Daarbij gaat het voornamelijk om inzet van uren. Financieel heeft dit uitvoeringsprogramma echter weinig consequenties (zie hoofdstuk 9). De huidige budgetten wijzigen niet.

Er zijn echter ook actiepunten die om een mogelijke verhoging van het budget vragen of andere verdergaande consequenties hebben. Deze acties zijn als onderzoeksvraag geformuleerd. De komende twee jaren onderzoekt de gemeente de haalbaarheid van deze actiepunten en legt dit ter besluitvorming voor aan de raad.

Inhoudsopgave

Samenvatting

1	Inleiding	9
1.1	Aanleiding	9
1.2	Doel.....	10
1.3	Proces en participatie.....	10
1.4	Afbakening	10
1.5	Evaluatie	10
2	Beleidskader	11
2.1	Beleidsplan natuur- en milieueducatie	11
2.2	Milieuregelgeving	11
2.3	APV	11
2.4	Bestemmingsplannen.....	11
2.5	Landschapsbeleidsplan	11
2.6	Hondenbeleid	12
3	Dieren in nood	13
3.1	Rol van de gemeente	13
3.2	Dierenmishandeling en verwaarlozing	14
3.3	Inbeslagname.....	15
3.4	Crisisplan	15
4	Gezelschapsdieren	17
4.1	Rol van de gemeente	17
4.2	Chippen	17
4.3	Agressieve honden	17
4.4	Kadavers honden en katten	17
4.5	Ouderen en huisdieren	18
4.6	Medische kosten voor dieren van uitkeringsgerechtigden.....	19
5	Evenementen met dieren	20
5.1	Rol van de gemeente	20
5.2	Circussen	20
5.3	Levende kerststallen	20
5.4	Vechtende dieren	20
5.5	Vee- en paardenmarkten	20
5.6	In gesprek	21
6	In het wild levende dieren	22
6.1	Verwilderde katten	22
6.2	Benuttingsjacht.....	23
6.3	Beheer, schadebestrijding en overlast.....	23
6.4	Hengelsport.....	25
6.5	Zwanenbeheer	25
6.6	Weidevogels.....	25
6.7	Bijen en overige insecten	26
6.8	Beheer openbare ruimte	26
6.9	Groen	29
6.10	Ruimtelijke ingrepen.....	30
7	Productie- en landbouwhuisdieren	32
7.1	Hobbydieren.....	32
7.2	Schuilstallen	32
7.3	Kinderboerderijen.....	32
7.4	Stalbranden	33
8	Het goede voorbeeld	34
8.1	Blijvend op de agenda	34
8.2	Het goede voorbeeld van anderen.....	34
8.3	Bedrijfsrestaurant	34
8.4	Natuur- en milieueducatie	34
8.5	Communicatie, voorlichting en educatie	35

9	Financiën	36
9.1	Opvang van honden, katten en overige dieren.....	36
9.2	Dierenambulance.....	36
9.3	Overige kosten.....	36
10	Uitvoeringsprogramma	37
10.1	Terugblik afgelopen jaren.....	37
10.2	Overzicht actiepunten.....	37
10.3	Overzicht onderzoeksvragen.....	40

Bijlagen

- A Relevante wet- en regelgeving
- B Genodigden startbijeenkomst dierenwelzijn

1 Inleiding

Binnen de grenzen van Houten bevinden zich tal van dieren. Inwoners houden verschillende gezelschapsdieren, zoals honden, katten en konijnen. In het buitengebied en op enkele plaatsen binnen de bebouwde kom bevinden zich landbouwhuisdieren, zoals paarden en koeien. De grootste groep dieren, ook in stedelijke gemeenten, wordt gevormd door in het wild levende dieren, zoals zoogdieren (bijvoorbeeld egels en vleermuizen) en (water)vogels (bijvoorbeeld zwanen, eenden, ringmussen, staartmezen).

Tegenover al deze dieren hebben wij als mens verplichtingen. Dieren in een dorp of stad zijn in hoge mate van de mens afhankelijk. Dieren horen bij de samenleving. Zo beschouwen veel mensen een huisdier als een volwaardig gezinslid. Dieren brengen levendigheid en veelzijdigheid met zich mee. Alle dieren, zowel huisdieren als in het wild levende dieren, verdienen onze zorg en aandacht.

Veel van de gemeentelijke besluiten en activiteiten zijn van invloed op het welzijn van dieren, zowel op de gehouden dieren als de in het wild levende dieren. Daarom is het belangrijk dat de gemeente in haar beleid aandacht besteedt aan dierenwelzijn.

Onder dierenwelzijn verstaat de gemeente Houten de lichamelijke gezondheid en het welbevinden van dieren. De gemeente Houten gaat uit van het algemeen aanvaard idee dat een dier zich het best voelt in omstandigheden die zo veel mogelijk aansluiten bij het natuurlijke gedrag van het dier en die zo min mogelijk aanleiding geven tot stress, pijn of angst.

De gemeente Houten gaat uit van de verantwoordelijkheid van de dierenbezitter. Dit betekent dat in de eerste plaats de eigenaar van een dier verantwoordelijk is, zowel voor de gezondheid als het welzijn van het dier. Als dit om een bepaalde reden niet kan of niet lukt, dan heeft de samenleving als geheel, en de gemeente in het bijzonder, een verantwoordelijkheid.

De gemeente juicht het toe als belangenverenigingen, beroepsgroepen of bedrijfsorganisaties zelf richtlijnen opstellen voor de omgang met dieren en het verbeteren van dierenwelzijn en zij initiatieven ontplooien om het dierenwelzijn te verbeteren.

In deze beleidsnota geeft de gemeente Houten integraal zicht op dierenwelzijn in de gemeentelijke organisatie. Daarbij gaat het om wat de gemeente op korte- en lange termijn doet op dierenwelzijnsgebied. Dit wordt ondersteund door een lijst met concrete actiepunten. De gemeente Houten wil door middel van deze lijst het dierenwelzijn pro-actief verbeteren. De acties hebben allemaal effect op dieren en dierenwelzijn. De een wat directer dan de ander, maar uiteindelijk dragen ze allemaal bij aan de zorg voor dieren en het dierenwelzijn in de gemeente Houten.

1.1 Aanleiding

In 2008 heeft Houten een dierenwelzijnsnota opgesteld. Deze beleidsnota heeft dierenwelzijn op de agenda gezet. De gemeente heeft veel maatregelen in het kader van dierenwelzijn genomen. De meeste projecten uit het uitvoeringsprogramma van de dierenwelzijnsnota zijn afgerond.

Toch blijft aandacht voor dierenwelzijn nodig. Nog steeds komt er dierenleed voor, ook binnen de grenzen van Houten.

De aanleiding voor de actualisatie is vijfledig:

1. *De aandacht voor dierenwelzijn dreigt wat naar de achtergrond te verdwijnen.*
Houten vindt het als moderne gemeente belangrijk aandacht voor dierenwelzijn te stimuleren en wil graag haar imago van diervriendelijke gemeente versterken. In 2008 liep Houten voorop in het agenderen van dierenwelzijn met de nota *Zorg voor dieren!* De afgelopen jaren dreigde de aandacht voor dierenwelzijn wat naar de achtergrond te verdwijnen.
Actualisatie van het beleid biedt de mogelijkheid om de inspanningen van de gemeente op het gebied van dierenwelzijn opnieuw onder de aandacht van politiek en bewoners te brengen. Bewoners geven aan dierenwelzijn belangrijk te vinden. Maar ook in de politiek leeft het onderwerp en ziet men graag dat dierenwelzijn weer een nieuwe impuls krijgt in Houten.
2. *Het beleid sluit op sommige onderdelen niet meer aan bij de huidige wet- en regelgeving rond dierenwelzijn.*
De regelgeving is de laatste jaren op sommige punten aangescherpt of gewijzigd. Deze nota sluit weer aan bij de meest actuele wet- en regelgeving.
3. *Sommige onderwerpen ontbreken in het huidige beleid.*
Met de actualisatie is beleid geformuleerd over de volledige breedte van het onderwerp dierenwelzijn. Zo besteedt deze nota onder andere ook aandacht aan onderwerpen zoals bijvoorbeeld

dierenwelzijn in relatie tot huiselijk geweld, armoede en eenzaamheid. Deze onderwerpen komen in het huidige beleid niet aan de orde.

4. *Na acht jaar is er een natuurlijk moment aangebroken om de ambities en doelstellingen te herformuleren.*
Eens in de zoveel tijd dient beleid opnieuw tegen het licht te worden gehouden.
5. *Het uitvoeringsprogramma is verouderd.*
Met de actualisatie van de beleidsnota is ook een vernieuwd uitvoeringsprogramma voor de komende jaren gemaakt.

1.2 Doel

Het doel van het beleid is om met de mogelijkheden die de gemeente heeft, de samenleving te stimuleren om respectvol met dieren om te gaan. Naast wettelijke instrumenten zijn informatie en educatie belangrijk. Zo kan naast het creëren van een vangnet, ook aan de voorkant worden gewerkt aan het verbeteren van het dierenwelzijn.

Om het welzijn van dieren in Houten verder te verbeteren is samenwerking nodig tussen burgers, gemeente, landelijke overheid, onderwijs, handhaving, dierenwelzijnsorganisaties en hulpdiensten. De beleidsnota bevat voorstellen voor het verbinden van deze doelgroepen.

1.3 Proces en participatie

Als start van de actualisatie van de dierenwelzijnsnota uit 2008 is er een bijeenkomst georganiseerd waarbij, naast alle betrokken werknemers van de gemeente Houten, alle dierenwelzijnsorganisaties uit Houten en omstreken aanwezig waren. Zij weten als geen ander welke ontwikkelingen er op dierenwelzijnsgebied spelen en welke onderwerpen extra aandacht behoeven.

Tijdens de bijeenkomst hebben de aanwezigen met elkaar nagedacht over acties voor de komende jaren. Deze acties zijn samengevat in een uitvoeringsprogramma wat terug te vinden is in hoofdstuk 10.

1.4 Afbakening

Bij het opstellen van de nota dierenwelzijn is gekozen voor een brede insteek. Zeer veel aspecten van dierenwelzijn komen aan de orde. Te denken valt aan directe verbetering van het dierenwelzijn, bijvoorbeeld door maatregelen in de openbare ruimte te nemen, alsook aan indirecte verbetering van het dierenwelzijn door educatie en informatie.

Deze dierenwelzijnsnota is onderverdeeld in de volgende hoofdonderdelen:

1. Dieren in nood;
2. Gezelschapsdieren;
3. Evenementen met dieren;
4. In het wild levende dieren;
5. Productie- en landbouwhuisdieren.

Aan onderwerpen waar voornamelijk andere overheden verantwoordelijk voor zijn, zoals intensieve veehouderij, pelsdierfokkerijen en proefdierfaciliteiten, besteedt deze nota geen aandacht.

1.5 Evaluatie

De doelstelling is om de voortgang van het uitvoeringsprogramma (onderzoeksvragen en actiepunten) tweejaarlijks te evalueren. Hierdoor krijgt de gemeenteraad een overzicht van welke acties er zijn ondernomen en kan de prioritering van actiepunten worden heroverwogen.

Eens in de vier jaar zal het beleid ook op inhoud worden geëvalueerd.

2 Beleidskader

2.1 Beleidsplan natuur- en milieueducatie

In het Beleidsplan natuur- en milieueducatie (maart 2007) is de visie op NME binnen de gemeente Houten vastgelegd. Hierin wordt aandacht besteed aan de relatie tussen mens en dier. Het doel is om kinderen bewust te maken van de natuur en het dierenwelzijn.

2.2 Milieuregelgeving

Dierenwelzijn is geen aspect waarmee in de Wet milieubeheer (Wm) rekening wordt gehouden. Er zijn wel Wm-regelingen, zoals het Besluit emissiearme huisvesting, waarin naar dierenwelzijnswetgeving wordt verwezen.

Toezichthouders van RUD Utrecht en van cluster Toezicht en Handhaving van onze afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling hebben een signaleringsfunctie. Zij kunnen de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) van het ministerie van Economische Zaken wijzen op mogelijke overtredingen.

De NVWA toetst vervolgens of aan de dierenwelzijnswetgeving wordt voldaan.

Toezichthouders van cluster Toezicht en Handhaving van onze afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling houden toezicht op het bedrijfsmatig houden van rundvee, toezichthouders van RUD Utrecht op het bedrijfsmatig houden van andere landbouwhuisdieren.

2.3 APV¹

Voor het hobbymatig houden van dieren staat regelgeving in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Hierin zijn hoofdzakelijk artikelen opgenomen om de overlast van deze dieren te beperken. Bijvoorbeeld artikel 2.59, waarin de aanpak van gevaarlijke honden wordt omschreven. Als een hond gevaarlijk wordt geacht, dan kan het college onder andere besluiten een muilkorfplicht of aanlijnplicht met een korte lijn voor te schrijven.

Overige relevante artikelen uit de APV:

- Artikel 2:60 Dit artikel geeft het college de mogelijkheid om plaatsen aan te wijzen waar bepaalde dieren niet gehouden mogen worden om zo overlast of schade te voorkomen.
- Artikel 2:62 Dit artikel verplicht veehouders om ervoor te zorgen dat hun vee niet zomaar de weg op kan
- Artikel 2:63 Uitvliegverbod voor duiven om overlast te voorkomen.
- Artikel 4:6a Het voorkomen van (geluid)hinder door dieren.
- Artikel 5:33 Verbod om in natuurgebieden te mogen rijden om (in sommige gevallen) natuur- of milieuwaarden te beschermen.

2.4 Bestemmingsplannen

Bestemmingsplannen regelen zaken die ruimtelijk relevant zijn. In de bestemmingsplannen voor de buitengebieden doet de gemeente uitspraken over bijvoorbeeld het soort bedrijvigheid. Er wordt niets gezegd over hoe die bedrijvigheid uitgevoerd moet worden. Dit betekent dat we boeren niet kunnen dwingen hun koeien in de wei te zetten om zo de aantrekkelijkheid van het landschap en het welzijn van de dieren te vergroten. Wel kan de gemeente door middel van bestemmingsplannen invloed uitoefenen op bepaalde ontwikkelingen. Zo kunnen via bestemmingsplannen megastallen worden tegengegaan of kan juist het gebruik van schuilstallen mogelijk worden gemaakt.

De gemeente Houten hanteert het uitgangspunt dat de veehouderij grondgebonden dient te zijn. Anderzijds wil zij uitbreidingen van niet-grondgebonden veehouderijen niet op voorhand verbieden. Redenering daarachter is dat uitbreiding van niet-grondgebonden veehouderijen mogelijk moet zijn, als daarmee bijvoorbeeld het dierenwelzijn verbetert. Vestigingen van nieuwe (intensieve) veehouderijen is in de bestemmingsplannen uitgesloten.

2.5 Landschapsbeleidsplan

Het Landschapsbeleidsplan van de gemeente Houten (september 2002) beschrijft het behoud en de ontwikkeling van het landschap in het buitengebied. In het plan is veel aandacht voor het behoud en de ontwikkeling van de flora en fauna. Het biedt een goed kader voor het stimuleren van dierenwelzijn van in het wild levende dieren.

Eén van de uitgangspunten van de visie is het bevorderen van de mogelijkheden voor uitwisseling van populaties van planten en dieren binnen de regio.

Vanuit het Landschapsbeleidsplan kunnen vele initiatieven worden ontplooid en gestimuleerd. Bij de realisatie van al deze plannen is het stimuleren van diverse flora en fauna het uitgangspunt. Dit kan worden ondersteund door bij de aanpassing van bestaande gebieden en de aanleg van nieuwe natuurgebieden rekening te houden met fourageer- en voortplantingsmogelijkheden.

¹ APV d.d. 15-12-2015

Aanvullend is in 2009 het 'Landschapsontwikkelingsplan Kromme Rijngebied +' opgesteld. Dit plan is in een samenwerkingsverband van onder meer de gemeente Bunnik, De Bilt, Houten, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede en Zeist tot stand gekomen. Omdat dit plan een groter gebied beslaat heeft het een meer globaal karakter dan het Landschapsbeleidsplan. Het Landschapsbeleidsplan is meer specifiek op de Houtense situatie toegespitst. Dit stuk is daardoor ook zeer waardevol in het kader van dierenwelzijn.

2.6 Hondenbeleid

In de Nederlandse samenleving hebben honden een belangrijke rol als gezinslid, hulphond of bijvoorbeeld politiehond. Mensen gaan met honden naar buiten om ze hun behoeften te laten doen en ze te laten rennen en spelen. Het is belangrijk dat hondeneigenaren en hun medeburgers zonder ergernissen kunnen samenleven en dat honden hun soort specifieke gedrag ook in de openbare ruimte kunnen vertonen. Hondeneigenaren zijn verantwoordelijk voor het gedrag van hun hond en het voorkomen van overlast voor medeburgers.

Sinds 18 september 2006 beschikt Houten over hondenbeleid. De drie pijlers van het beleid zijn aanlijnen, opruimen en handhaven. Ondanks dat het niet het uitgangspunt is voor het hondenbeleid, maakt dierenwelzijn hier wel onderdeel van uit. Hondenbezitters willen graag de mogelijkheid hebben om hun hond te laten loslopen. Honden worden dan niet alleen uitgelaten, maar kunnen ook uitgelaten zijn. Op dit moment zijn er 15 losloopgebieden ingericht.

Recent is het hondenbeleid geëvalueerd. De belangrijkste conclusies zijn:

1. Over het algemeen lijkt het hondenbeleid naar tevredenheid te functioneren. Er is geen reden voor grote aanpassingen.
2. Er is behoefte aan meer communicatie over de regels van het hondenbeleid (vooral onder hondenbezitters), waar de opbrengst van de hondenbelasting naar toe gaat en waarom er geen belasting is voor katten.
3. Er wordt door veel mensen gevraagd om meer en grotere losloopgebieden.
4. Veel mensen willen een duidelijker bebording en willen de verbodsbordjes op speelplekken handhaven.
5. Men vraagt om meer handhaving van de regels en de BOA's moeten meer zichtbaar zijn op straat.

Door middel van een aantal maatregelen willen we invulling geven aan de wensen van de bewoners. De beschikbare middelen uit de hondenbelasting zijn daarbij wel bepalend.

Kattenbeleid

Vooralsnog zijn er in Houten geen plannen om kattenbeleid te ontwikkelen. Wel zijn er maatregelen tegen verwilderde katten opgenomen (zie paragraaf 6.1).

Een veel gehoorde wens voor kattenbelasting is vanwege landelijke wetgeving niet mogelijk. Een punt van aandacht is kattenpoep op speelplaatsjes en in tuinen. Dit is echter moeilijk aan te pakken omdat katten over het algemeen vrij rondlopen.

3 Dieren in nood

In dit hoofdstuk worden de verantwoordelijkheden van de gemeente beschreven in geval van dieren in noodsituaties. Hierbij wordt nog geen onderscheid gemaakt tussen verschillende diergroepen. In hoofdstuk 3.1.2 wordt meer specifiek ingegaan op de opvang van zwervende gezelschapsdieren.

3.1 Rol van de gemeente

3.1.1 Achterblijvende dieren bij ontruiming, arrestatie en (gedwongen) opname

Zoals in bijlage A omschreven is de gemeente ook verantwoordelijk voor de opvang van dieren, in geval van een huisontruiming, arrestatie of (gedwongen) opname van de eigenaar. Een ongeval, opname in een ziekenhuis of andere zorginstelling (al dan niet gedwongen), psychische problemen of verslavingsproblematiek kunnen redenen zijn waarom een eigenaar (tijdelijk) niet meer voor zijn huisdier kan zorgen. Huisdieren kunnen dan onverzorgd achterblijven in de woning van de eigenaar. Het komt regelmatig voor dat in dergelijke situaties niets wordt geregeld voor de huisdieren. Opvang van dieren kan soms bij familie of kennissen van de eigenaar, maar dit is soms niet mogelijk. In die situaties is het conform Algemene Wet Bestuursrecht (artikelen 5:29 en 5:30) een wettelijke verplichting voor de gemeente om deze dieren op te vangen of te herplaatsen. Hier geldt een maximale opvangtermijn van 13 weken. De gemeente Houten betaalt niet mee aan de kosten voor dergelijke opvang (feitelijk pensionkosten), tenzij de eigenaar om wat voor reden dan ook niet kan betalen of niet meer te achterhalen is.

Om de opvang of herplaatsing goed te regelen, is het van belang dat hierover afspraken worden gemaakt tussen de diverse hulpdiensten die hierbij betrokken zijn, zoals politie, sociale hulpdiensten en opvangcentra. De gemeente kan hierin een faciliterende rol spelen.

Actiepunt 3 - 1: De gemeente neemt een faciliterende rol in bij het afstemmen van afspraken over de samenwerking tussen hulpdiensten en opvangcentra over de (tijdelijke) opvang van huisdieren in geval van een (gedwongen) opname, arrestatie of huiselijk geweld.

3.1.2 Opvang zwerfdieren

Zoals in bijlage A omschreven hebben gemeenten de wettelijke verplichting om zwervend aangetroffen dieren met een vermoedelijke eigenaar op te vangen en te verzorgen. De gemeente Houten heeft de bewaarplicht en medische plicht voor gevonden dieren middels overeenkomsten overgedragen aan Stichting Dierentehuis Zeist en de Dierenbescherming. Dierentehuis Zeist vangt voor de gemeente de honden en katten op. De Dierenbescherming zorgt voor de opvang van alle overige dieren met een vermoedelijke eigenaar. In overeenkomsten zijn afspraken vastgelegd over onder andere de vergoeding die de gemeente betaalt voor de opvang van dieren. De gemeente betaalt alleen de kosten voor de opvang van de eerste 14 dagen van dieren die niet naar de eigenaar terug gaan. Als de dieren weer met de eigenaar kunnen worden herenigd, dan zal de eigenaar de kosten voor de opvang moeten betalen.

Op grond van artikel 5:8 van het Burgerlijk Wetboek dienen onbeheerd aangetroffen dieren te worden overgedragen aan de burgemeester van de plaats waar de dieren zijn aangetroffen. De burgemeester is in juridische zin dan eigenaar van de dieren. In de overeenkomsten met Dierentehuis Zeist en de Dierenbescherming is daarom ook vastgelegd dat na de eerste 2 weken opvang de eigendom van het dier overgaat naar het dierenasiel. Er mag dan tot herplaatsing worden overgegaan.

Kleine dieren met een vermoedelijke eigenaar, zoals konijnen, cavia's en ratten, worden in Houten opgevangen door de Dierenbescherming. Sporadisch worden in Houten ook reptielen of exotische dieren aangetroffen. Deze worden opgevangen door gespecialiseerde opvangcentra.

Actiepunt 3 - 2: In een convenant met dierenwinkels wordt vastgelegd dat zij voorlichting geven over de vaak specialistische verzorging die exotische dieren nodig hebben.

3.1.3 Dierenambulance

Ondanks dat het vervoer van gevonden dieren niet tot de wettelijke taken van de gemeente behoort, neemt de gemeente de zorg voor het vervoer naar een dierenarts of opvang wel voor haar rekening. De dierenambulance Houten verzorgt op dit moment het vervoer van gevonden en zieke dieren in de Houtense regio. Deze dierenambulance maakt samen met dierenambulance Amerongen onderdeel uit van Stichting Dierenambulance De Heuvelrug. De dierenambulance uit Amerongen fungeert als back-up voor de dierenambulance uit Houten. Als er in noodgevallen (bv. gebrek aan vrijwilligers) in Houten geen dierenambulance beschikbaar is, dan verzorgt de dierenambulance Amerongen de ritten.

De medewerkers van de Dierenambulance hebben aangegeven dat ze moeite hebben voldoende vrijwilligers te krijgen. Tot nu toe heeft dat er incidenteel toe geleid dat dieren niet geholpen konden worden. Maar de bezetting bij de dierenambulance is wel een punt van aandacht. Tevens is er in de regio een beperking in opvangmogelijkheden geconstateerd. Hierdoor heeft de dierenambulance al enkele dieren niet kunnen helpen. Verwacht wordt dat dit probleem alleen maar groter zal worden.

Actiepunt 3 - 3: De gemeente zal de samenwerking met de dierenambulance officieel vastleggen in een overeenkomst.

3.1.4 In het wild levende dieren

In het wild levende dieren kunnen ook in nood komen. Ze kunnen bijvoorbeeld vastzitten in prikkeldraad, gewond raken door het verkeer of hoogspanningsmasten, worden vergiftigd of vastvriezen in het ijs. Gemeenten hebben op basis van het Burgerlijk Wetboek geen plicht ten aanzien van deze dieren, maar vanuit de Wet Natuurbescherming is er wel een zorgplicht voor in het wild levende dieren. Deze zorgplicht geldt overigens niet alleen voor de gemeente, maar voor iedereen.

Vaak zal de vinder van een gewond dier een dierenambulance inschakelen. Vervolgens zal het dier overgebracht worden naar een professioneel opvangadres of worden bevrijd en teruggezet in de vrije natuur. Zo kunnen in onze regio bijvoorbeeld in het wilde levende vogels naar de vogelopvang in Utrecht en is er een egelopvang in Huizen. Deze egelopvang heeft zeer recent aangegeven tot in ieder geval begin 2017 helemaal vol te zitten. Het alternatief, de opvang in Eck en Wiel, heeft haar deuren wegens een gebrek aan vrijwilligers moeten sluiten. Dat betekent dat er momenteel geen opvangmogelijkheden zijn voor egels.

In het geval van ernstige verwondingen, wordt een beroep gedaan op een dierenarts.

Onderzoeksvraag 3 - 4: Vanuit de zorgplicht in de Wet Natuurbescherming biedt de gemeente een financiële bijdrage aan noodlijdende opvanginstanties voor in het wild levende dieren.

Om burgers in staat te stellen zelf eerste hulp te bieden aan dieren in nood, organiseren verschillende afdelingen van de Dierenbescherming EHBO-cursussen voor dieren.

Actiepunt 3 - 5: De gemeente informeert bewoners over de EHBO-cursussen voor dieren van de Dierenbescherming en stelt ruimten beschikbaar om deze cursussen te geven.

3.2 Dierenmishandeling en verwaarlozing

Dierenmishandeling komt nog regelmatig voor. Het kan hierbij gaan om slechte huisvesting, onvoldoende verzorging (te weinig eten geven, geen vachtverzorging), onthouden van medische zorg, verwaarlozing (het dier te vaak en te lang alleen laten, niet uitlaten), lichamelijke mishandeling (slaan, schoppen), structureel opsluiten in een bench en dumping/achterlating. Gevallen van mishandeling kunnen via het landelijke meldnummer 144 aan de politie doorgegeven worden.

Ook in Houten zijn gevallen van dierenmishandeling bekend. Hoewel het aantal meldingen op circa 70 per jaar ligt, blijkt in gemiddeld één tot vijf gevallen daadwerkelijk iets aan de hand te zijn.

Soms zijn er meldingen over stankoverlast of vervuiling door het houden van dieren. In dit soort zaken trekken de politie en de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming samen op. Er kunnen dan ook boetes worden opgelegd. In gevallen van dierenmishandeling kan de politie overgaan tot inbeslagname (zie paragraaf 3.3)

Verwaarlozing en mishandeling van dieren staan meestal niet op zichzelf maar vinden plaats in een sociale context. Dierenmishandeling vindt vaak plaats in een omgeving waar ook andere vormen van geweld voorkomen. Uit meerdere wetenschappelijke artikelen blijkt dat in meer dan de helft van de gevallen van huiselijk geweld ook dierenmishandeling plaatsvindt. Ook andersom moet het verband niet worden onderschat: 40% van de mensen die hun dier ernstig mishandelen, richten hun agressie ook op gezinsleden. Dit verband wordt ook wel de 'cirkel van geweld' genoemd. Een groot deel van de slachtoffers stellen vanwege zorgen om huisdieren de vlucht naar de opvang uit tot één jaar. De eerste signalen van overlast door dieren of van verwaarlozing van dieren komen vaak bij de politie terecht via het 0900 nummer, via waarnemingen van de politie of via het meldpunt 144. Opvallend is dat van de gevallen van dierenmishandeling waarbij het een hond en/of kat betreft het merendeel jaarlijks naar de dierenarts blijkt te gaan. De bevindingen van het onderzoek benadrukken de noodzaak tot samenwerking en verbinding in kennisuitwisseling, preventie en hulpverlening tussen organisaties die zich richten op de aanpak van huiselijk geweld enerzijds en dierenwelzijnsorganisaties anderzijds. Momenteel blijven slachtoffers en hun huisdieren langer in gevaarlijke gewelddadige situaties dan nodig vanwege het gedwongen moeten achterlaten van geliefde huisdieren. Het hebben van huisdieren zou geen obstakel moeten vormen in de beslissing om te vluchten uit een gewelddadige relatie. Door een goede samenwerking tussen dierenwelzijnsorganisaties en opvangcentra wordt de inzet van deze instellingen en hun vrijwilligers zo effectief mogelijk aangewend.

De landelijke politie benadrukt in een publicatie uit 2013 het belang van alertheid op de cirkel van geweld door handhavers die te maken hebben met huiselijk geweld of dierenmishandeling: *'In het onderzoek van Hardeman (2013) is gekeken naar de ervaringen van dierenagenten en andere deskundigen en zij geven aan dat ze regelmatig te maken hebben met een huiselijk geweld-situatie wanneer ze eigenlijk voor een melding van dierenmishandeling komen. De helft van de dierenagenten heeft praktijkervaring met de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. Het hoeft niet per definitie zo te zijn dat huisdieren worden mishandeld in huiselijk geweld-situaties, of andersom dat er sprake is van huiselijk geweld wanneer dieren worden mishandeld, maar opsporings- en handhavingsorganisaties moeten wel bedacht zijn op het mogelijke verband tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling.'*

Het is dus aan de omgeving, wijkcoördinatoren, politie en BOA's om signalen te herkennen en hier adequaat op te reageren. Van belang zijn een goede samenwerking en heldere procedures. In geval van verwaarlozing of mishandeling van dieren kan een duidelijke procedure helpen om het dier te onteigenen en te herplaatsen. Wanneer dieren in zulke omstandigheden niet in beslag worden genomen, blijft de eigenaar verantwoordelijk voor het dier. Het komt voor dat dieren steeds weer in het asiel terecht komen en later worden opgehaald door eigenaren die het dier zorg onthouden. In zulke gevallen zijn de dieren beter af wanneer zij in beslag worden genomen. Het asiel kan dan een nieuwe eigenaar zoeken voor het dier. Een juiste beoordeling en passend optreden van betrokkenen is dus essentieel.

Actiepunt 3 - 6: Het rapport 'Huiselijk geweld en dierenmishandeling in Nederland' wordt onder de aandacht gebracht van het Steunpunt Huiselijk Geweld, huisartsen, dierenartsen en politie.

Actiepunt 3 - 7: De gemeente vraagt bij de bewoners aandacht voor het doorgeven van vermoedens van dierenmishandeling en onderzoekt de mogelijkheid gevallen van dierenmishandeling te laten registreren door politie en dierenartsen.

Actiepunt 3 - 8: De gemeente vraagt de politie om een kopie van de meldingen van dierenmishandeling en dierenleed in de gemeente Houten. Zodoende is er zicht op het aantal gevallen van dierenmishandeling en kan de gemeente, indien nodig, actie ondernemen.

Actiepunt 3 - 9: De gemeente brengt het landelijk meldpunt dierenleed (tel.nr. 144) onder de aandacht van de inwoners.

3.3 Inbeslagname

Wanneer in bovenbeschreven situaties zorg is onthouden aan het dier, kan de dierenpolitie ook kiezen voor een inbeslagname. Via de procedure van inbeslagname kan voor het dier een nieuwe eigenaar worden gezocht.

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) zorgt voor de bewaring van in beslag genomen goederen en dieren. Een dier wordt in beslag genomen wanneer een opsporingsambtenaar van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) of Landelijke Inspectiedienst (LID) vaststelt dat de eigenaar van een dier een wet of verordening met betrekking tot dit dier overtreedt. Dit kan zijn omdat de registratie of identificatie niet in orde is of omdat het dier wordt verwaarloosd of mishandeld. Ook komt het voor dat dieren het land zijn binnengesmokkeld of dat de papieren niet in orde zijn.

De RVO brengt in beslag genomen dieren onder in opvangcentra. Vervolgens bepaalt RVO of het Ministerie van Economische Zaken wat er verder met het dier gebeurt. Als RVO bestuurlijke handhaving toepast, volgt meestal eerst een waarschuwing. De eigenaar krijgt dan de kans de leefomstandigheden van de dieren te verbeteren. Als de situatie te ernstig is, of als een situatie onvoldoende hersteld is, kunnen de dieren naar een opvangadres worden gebracht waar ze alle veterinaire zorg krijgen. De dieren worden dan in bewaring genomen. De eigenaar van de dieren moet alle kosten betalen, zoals kosten voor opvang, transport, dierenarts en eventuele medicatie.

Bij strafrechtelijke handhaving kan de officier van justitie beslag laten leggen op een dier. RVO regelt een opvangadres. Vervolgens eist de officier een straf, meestal in de vorm van een boete. Wanneer de inbeslagname onterecht was of onvoldoende bewijs is gevonden gaat het dier terug naar de eigenaar.

3.4 Crisisplan

Volgens de Wet veiligheidsrisico's moet de brandweer (onder bevel van de burgemeester) in haar taken zorgen voor de veiligheid van mens én dier. Om naast het welzijn en de veiligheid van mensen, ook die van dieren te waarborgen in het geval van een ramp, is het belangrijk dat de gemeente in haar crisisplan maatregelen opneemt voor de veiligheid van alle dieren.

Dieren verdienen ook de professionele zorg die zij nodig hebben. De Dierenbescherming, dierenambulance en dierenasiels kunnen overige hulpdiensten ontlasten op dit gebied. Speciale aandacht moet uitgaan naar het redden van grote dieren, zoals paarden en koeien. Wanneer deze dieren in een

noodsituatie verkeren, is voor het redden vaak specifieke ervaring en kennis nodig. De brandweer besteedt hieraan tijdens oefeningen extra aandacht.

Een uitzonderlijke situatie ontstaat wanneer er sprake is van uitbraak van dierziekten, zoals vogelgriep en MKZ. In zulke gevallen ontvangt de gemeente instructies van landelijke overheden. Dit geldt ook voor de situaties dat er sprake is van een (dreigende) overstroming.

In het proces *Publieke Zorg* als gemeentelijk proces binnen de kolom Bevolkingszorg zijn de volgende gegevens opgenomen:

- Plaatsen waar dieren opgevangen kunnen worden, bijv. bestaande opvangadressen voor dieren.
- Hoe gezorgd kan worden voor voldoende materiaal en materieel om dieren te vangen, te vervoeren en eerste hulp en verzorging te geven.

Actiepunt 3 - 10: De gemeente voert opnieuw gesprekken met dierenwelzijnsorganisaties voor verdere uitwerking van samenwerking tijdens crises en gaat na in hoeverre de huidige contractpartners (Dierentehuis Zeist en de Dierenbescherming) hierin een rol kunnen spelen.

4 Gezelschapsdieren

In Nederland worden ongeveer 20 miljoen dieren voor hun gezelschap of uit liefde gehouden. Tot deze gezelschapsdieren worden onder andere honden, katten, cavia's, konijnen, vogels, reptielen, amfibieën en vissen gerekend. Voor het beleid rond hobbymatig gehouden landbouwhuisdieren zoals schapen, geiten, paarden en kippen wordt verwezen naar hoofdstuk 7.

In veel gevallen krijgen deze dieren een goede en liefdevolle verzorging en worden ze als gezinslid gezien. Doordat veel gezelschapsdieren in een impuls in huis worden gehaald, specifieke kennis over verzorging en aard van het dier ontbreekt en kosten voor de zorg hoger op kunnen lopen dan gedacht, hebben asielen en opvangcentra jaarlijks te maken met vele dieren in de opvang. Opvangcentra zitten vooral in de zomermaanden bijna helemaal vol en soms worden dieren ook gedumpt.

4.1 Rol van de gemeente

De overheid heeft in dezen primair een kaderstellende en regisserende rol. De overheid stelt normen voor het omgaan met dieren. Zij bepaalt welke dieren gehouden mogen worden en welke (minimum)eisen er gelden voor bijvoorbeeld huisvesting, voeding en verzorging. Ook bepaalt de overheid welke ingrepen er bij dieren gedaan mogen worden.

Voorlichting kan ervoor zorgen dat mensen geen verkeerde aankopen doen en goed voor de dieren zorgen. Hier ligt een belangrijke preventieve taak voor de gemeente. Die kan tegengaan dat bewoners een dier aanschaffen dat niet bij de woon- of leefsituatie past, wat dierenleed voorkomt en geld bespaart. Daarnaast moet het voor bewoners duidelijk zijn waar zij met hun huisdieren naartoe kunnen als er problemen ontstaan, bijvoorbeeld door ziekte of opname in een zorginstelling. De overheid komt als verantwoordelijke in beeld wanneer de eigenaar, om welke reden dan ook, zijn of haar verantwoordelijkheid niet kan of wil nakomen en het welzijn van het dier in gevaar komt.

Positieflijst

Binnen de Wet Dieren is een 'positieflijst' opgesteld voor zoogdieren. Dit is een limitatieve lijst van zoogdieren die als huisdier gehouden mogen worden. Het bezit van zoogdiersoorten die niet op de lijst staan, is daarmee verboden. Ook is er een aantal zoogdieren dat alleen onder (nog nader te bepalen) voorwaarden gehouden mag worden.

Op termijn komen er ook positieflijsten voor bijvoorbeeld reptielen en amfibieën, vogels en vissen. De gemeente Houten heeft een gezamenlijke brief van diverse wethouders dierenwelzijn ondertekend, om de staatssecretaris op te roepen zich aan zijn toezegging te houden om met deze positieflijst te komen.

4.2 Chippen

In de Wet dieren is een chipplicht voor honden opgenomen. Vanaf 1 april 2013 moeten alle pups binnen 7 weken na de geboorte verplicht gechipt en geregistreerd worden. De chipplicht draagt bij aan het tegengaan van illegale handel en fokkerij van honden en het opsporen van eigenaren in het geval van gevonden of gedumpte honden.

Het chippen van katten is (nog) niet verplicht. Gezien de vele problemen met zwervkatten en verwerdte katten, zal de gemeente voorlichting geven over het belang van chippen en er bij bewoners op aandringen om hun kat te laten chippen.

Van alle honden die in het asiel komen gaat uiteindelijk 72 procent terug naar de eigenaar. Bij katten slechts 13 procent. Het grote verschil in percentages komt waarschijnlijk doordat veel meer honden dan katten zijn voorzien van een identificatie in de vorm van een chip, waardoor de eigenaar kan worden gevonden. Dit maakt meteen het belang van een chip duidelijk.

Elk jaar worden door verschillende dierenorganisaties, dierenartsen en dierenpecialzaken chipacties georganiseerd.

Actiepunt 4 - 1: De gemeente informeert burgers over het belang van chippen van katten.

Actiepunt 4 - 2: De wethouder dringt bij de rijksoverheid aan op een verplichte landelijke regeling voor het chippen van katten.

4.3 Agressieve honden

Zoals in alle gemeenten zijn ook in Houten gevallen bekend van bijtincidenten veroorzaakt door honden. De oorzaak van bijtincidenten is meestal een slechte opvoeding. Daarbij speelt de genetische aanleg van de hond een cruciale rol, in combinatie met inprenting en socialisatie. Inprenting (de eerste

kennismaking met de mens) vindt vlak na de geboorte plaats. De socialisatie, het leren van maatschappelijke spelregels, volgt na acht à negen weken.

Met bijtincidenten moet zorgvuldig worden omgegaan. Zowel het slachtoffer, de hond als zijn eigenaar zijn hierbij gebaat. Een protocol kan helpen bij het adequaat omgaan met bijtincidenten. In dit protocol staat wat hondeneigenaren en slachtoffers kunnen doen na een bijtincident. Zo kan een slachtoffer aangifte doen. De gemeente kan vervolgens bepalen wat er met de hond gebeurt en bijvoorbeeld een aanlijn- en muilkorfgebod opleggen, de hond laten testen op agressie, de eigenaar adviseren of verplichten een cursus te volgen met de hond of de hond in beslag nemen.

Vaak worden honden na een aangifte in beslag genomen. Vanuit dierenwelzijnsoogpunt zijn er echter ook andere oplossingen, zoals een aanlijn- en muilkorfgebod of het volgen van een cursus. Wanneer er sprake is van een (vermoedelijk) agressief dier, kan een onafhankelijke gedragstest worden gebruikt om vast te stellen of een hond op straat gevaar oplevert.

Om bijtincidenten te voorkomen en het aantal terug te dringen, zal de gemeente informatie verspreiden over het houden van honden en aandacht vragen voor het volgen van gehoorzaamheidscursussen.

Tegelijkertijd zal de gemeente de politie vragen om bijtincidenten te registreren indien mogelijk. Dit levert inzicht op in de problematiek, wat het zoeken naar juiste oplossingen mogelijk maakt.

Actiepunt 4 - 3: De gemeente informeert burgers over het houden van honden en vraagt aandacht voor het volgen van gehoorzaamheidscursussen.

Actiepunt 4 - 4: De gemeente vraagt de politie om bijtincidenten te registreren om daarmee meer inzicht te krijgen in de problematiek. Dit kan mogelijk bijdragen aan het vinden van juiste oplossingen.

4.4 Kadavers honden en katten

Als een gevonden dier dood is, is het een taak van de gemeente om het dier op te ruimen. Dit uit oogpunt van de openbare orde en volksgezondheid (destructietaak). Op het afvalscheidingsstation staat een vrieskist, waarin alle dode dieren bewaard worden totdat een erkend destructiebedrijf ze ophaalt. De medewerkers van het afvalscheidingsstation registreren gevonden honden en katten door middel van een foto en een omschrijving. Deze gegevens worden naar Amivedi - stichting voor vermiste en gevonden dieren - gestuurd, die ze opneemt in haar databank.

Met een chipreader wordt gekeken of het dode dier is gechipt. Als het dier gechipt is dan zoekt men contact met de eigenaar. De eigenaar bepaalt vervolgens of hij/zij het dier ophaalt of dat het dier mag worden opgeruimd. Dieren die niet zijn gechipt worden minimaal 3 weken bewaard. Daarna worden ze in de kadaverbak gedeponeed, waarna een destructiebedrijf de kadavers ophaalt.

4.5 Ouderen en huisdieren

Uit onderzoek blijkt dat ouderen met huisdieren een beter welzijn ervaren dan ouderen die geen dieren hebben. Door een dier hebben mensen sociale contacten en een hond kan voor lichaamsbeweging zorgen. Wanneer de gezondheid van een oudere het niet meer toelaat om zelfstandig te wonen, is het de vraag of het huisdier mee mag verhuizen naar een bejaarden- of verzorgingshuis. Uit onderzoek van de Landelijk Informatiecentrum Gezelschapsdieren (LICG) is gebleken dat steeds meer verpleeg- en verzorgingshuizen huisdieren welkom heten. In 2012 gaf driekwart van de instellingen aan huisdieren toe te laten.

Voor de eigenaar zelf en de betrokken partijen (familie, thuiszorg en medewerkers van het nieuwe huis van de oudere) is het niet altijd makkelijk om te beoordelen wat in het belang van het dier de beste keuze is. Enerzijds is het vooral voor oudere huisdieren moeilijk om ze te herplaatsen en anderzijds wil de oudere niet gescheiden worden van zijn of haar huisdier. De rol van de familie of het netwerk van de oudere is hier heel belangrijk. De familie kan besluiten om het dier op te vangen als het daarbij gebaat is.

De verzorgende instantie heeft vooral een belangrijke screeningstaak. Zij moeten kunnen beoordelen of het dier goed gehuisvest en verzorgd kan worden. Wanneer het welzijn van het dier in het nieuwe huis niet gegarandeerd kan worden, dient de verzorgende instantie te adviseren een nieuw huis voor het dier te zoeken.

Actiepunt 4 - 5: Inventariseren in welke huizen in Houten ouderen en huisdieren bij elkaar kunnen wonen en hiervan een lijst publiceren op internet en in de lokale krant.

Actiepunt 4 - 6: De gemeente bespreekt dierenwelzijn met zorginstellingen zoals thuiszorgorganisaties en bejaardenhuizen, waarin de volgende punten aan bod komen:

- Uitbreiding van het aantal woonzorg- en verpleeghuizen waar ouderen met hun huisdier welkom zijn;
- Leggen van contact met familie of de Dierenbescherming wanneer wordt vermoed dat een dier niet de verzorging krijgt die het nodig heeft.

4.6 Medische kosten voor dieren van uitkeringsgerechtigden

Landelijk gezien komt het met regelmaat voor dat huisdiereigenaren met een minimuminkomen om financiële redenen afzien van een dierenartsbezoek. Dit komt niet ten goede aan het welzijn van de dieren. Voorstel is om te onderzoeken hoe groot de problematiek is en welke oplossingsrichtingen er zijn.

Onderzoeksvraag 4 - 7: Houten onderzoekt hoe groot de problematiek rond dierenwelzijn en minima is en kijkt naar mogelijke oplossingsrichtingen.

5 Evenementen met dieren

Onder evenementen met dieren verstaan we het gebruiken van dieren ter vermaak, zoals bij kunst, reclame, promotieactiviteiten, circussen, volksvermaak en tentoonstellingen. Evenementen met dieren kunnen niet zomaar worden gehouden. De Wet dieren stelt beperkingen aan de mogelijkheden om dieren te gebruiken bij evenementen en wedstrijden. Zo is het verboden om dieren als prijs, beloning of gift uit te reiken, dierengevechten te organiseren of bij een dier onnodig pijn of letsel te veroorzaken of zijn gezondheid of welzijn aan te tasten.

5.1 Rol van de gemeente

Vanuit dierenwelzijnsoogpunt zou de gemeente Houten het wenselijk vinden om de meeste evenementen met dieren niet toe te staan. Maar in de praktijk heeft de gemeente hier maar zeer beperkte mogelijkheden voor. Evenementen met dieren, zoals paardenmarkten en levende kerststallen, vallen onder het evenementenbeleid. De gemeente kan een dergelijk evenement niet verbieden op grond van dierenwelzijnsriteria, als in landelijke wetgeving hierover niets expliciet is geregeld. Een dergelijk evenement verbieden kan alleen op grond van openbare orde en veiligheid. Een evenement met dieren verbieden op grond van dierenwelzijn is alleen mogelijk als tijdens het evenement blijkt dat er niet op de juiste wijze met dieren wordt omgegaan. Dit valt echter onder het handhavingstraject. De gemeente kan een evenement met dieren om reden van dierenwelzijn dan ook niet op voorhand verbieden.

5.2 Circussen

Sinds 15 september 2015 is het gebruik van wilde dieren in circussen en evenementen in heel Nederland verboden. De reden voor het landelijke verbod is ingegeven vanuit dierenwelzijnsoogpunt en vanwege de inbreuk die het optreden maakt op de integriteit van het dier.

5.3 Levende kerststallen

Hoewel de gemeente op grond van dierenwelzijn geen mogelijkheden ziet om kerststallen met levende dieren te verbieden, organiseert zij zelf geen levende kerststallen.

Actiepunt 5 - 1: Levende kerststallen en andere evenementen met levende dieren worden zoveel mogelijk ontmoedigd in Houten. De gemeente organiseert zelf geen levende kerststallen.

5.4 Vechtende dieren

Op grond van de Wet dieren is het verboden om dierengevechten te organiseren. De gemeente Houten zal hier dus geen vergunning voor afgeven.

5.5 Vee- en paardenmarkten

Naast typen volksvermaak zoals hierboven beschreven, zijn er in Nederland steden en dorpen waar een of meerdere keren per jaar een paardenmarkt wordt gehouden. Meestal hebben de markten een folkloristisch karakter.

In Houten zijn geen paardenmarkten en daarom is er geen reden daar beleid op te formuleren. Mocht er in de toekomst een aanvraag voor een paardenmarkt in Houten worden gedaan, dan zal de gemeente deze aanvraag ter informatie doorsturen aan de Dierenbescherming. Medewerkers van de Dierenbescherming voerden in het verleden controles uit op deze markten in het kader van dierenwelzijn. Helaas heeft de Dierenbescherming recent aangegeven te zijn gestopt met het controleren van paardenmarkten vanwege veiligheidsredenen. Op dit moment is het onduidelijk of de Dierenbescherming deze controles in de toekomst weer gaat doen.

Om het welzijn van dieren op paardenmarkten te maximaliseren, heeft de Dierenbescherming, samen met de Sectorraad Paarden (SRP), de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) en drie marktorganisaties medio 2011 een protocol paardenmarkten opgesteld. Hierin staan richtlijnen voor het verbeteren van het welzijn van paarden op paardenmarkten. De gemeente zal dit protocol gebruiken om vergunningaanvragen te beoordelen op dierenwelzijn. Dit protocol kan niet gebruikt worden om aanvragen voor paardenmarkten te weigeren.

Actiepunt 5 - 2: De gemeente stuurt vergunningaanvragen voor paardenmarkten door naar de Dierenbescherming.

Actiepunt 5 - 3: De gemeente beoordeelt vergunningaanvragen voor paardenmarkten conform het protocol paardenmarkten wat is opgesteld door de Dierenbescherming.

5.6 In gesprek

Zoals eerder aangegeven kan de gemeente evenementen met dieren niet verbieden op grond van dierenwelzijnsriteria, als in landelijke wetgeving hierover niets expliciet is geregeld. Maar het gesprek aangaan met de aanvragers is iets wat de gemeente wel kan doen. Daarom wil de gemeente Houten mensen die een evenement waarbij dierenwelzijn vermoedelijk in het geding kan zijn, in het vervolg uitnodigen voor een gesprek met de wethouder dierenwelzijn. Daarbij is het uitgangspunt niet dat er per definitie sprake is van dierenleed. Maar het is wel een manier om het onderwerp bespreekbaar te maken.

Actiepunt 5 - 4: De gemeente nodigt mensen die in Houten een evenement willen organiseren waarbij dierenwelzijn vermoedelijk in het geding kan zijn, uit voor een gesprek met de wethouder dierenwelzijn.

6 In het wild levende dieren

6.1 Verwilderde katten

In Nederland leven zowel in stedelijke gebieden als buitengebieden verwilderde katten. Dit zijn katten die buitenshuis leven en geen aanwijsbare eigenaar hebben of niet door een eigenaar worden opgeëist. Het kunnen zowel in het wild geboren of verwilderde huiskatten zijn. De katten zijn meestal schuw, angstig voor mensen en ze vermenigvuldigen zich snel.

Verwilderde katten mogen volgens de Wet Natuurbescherming binnen de bebouwde kom met vangkooien gevangen worden zonder ontheffing. Buiten de bebouwde kom is dit alleen mogelijk met een ontheffing van het ministerie van Economische Zaken. Het terugzetten van de katten op de vanglocatie binnen of buiten de bebouwde kom mag ook alleen met een ontheffing. De Dierenbescherming beschikt over zo'n ontheffing uitgegeven door het ministerie.

Verwilderde katten komen ook in Houten voor, onder andere op bedrijventerrein Doornkade, rond het Haltnahuis en in het buitengebied. Momenteel is het probleem beheersbaar, wat mede komt door de inzet van de dierenambulance.

De Dierenbescherming die, op grond van haar beleid een ontheffing van het ministerie van Economische Zaken beschikt, heeft vanuit hun ervaring beleid ontwikkeld voor verwilderde katten. Dit beleid komt er in het kort op neer dat de katten worden weggevangen volgens de TNR methode (Trap, Neuter & Return). De katten worden gevangen, daarna geneutraliseerd (gecastreerd/gesteriliseerd, zodat nageslacht voorkomen wordt) en teruggezet op de vangplek. Kittens en volwassen katten, die nog geresocialiseerd kunnen worden, gaan naar de opvang en deze worden op termijn herplaatst in nieuwe tehuizen. Is dit niet mogelijk, dan is uitzetten op de vanglocatie aan de orde. Deze katten zijn het contact met mensen vaak al voor langere tijd verloren en kunnen daarom niet via de opvang in de huiselijke sfeer herplaatst worden.

Door de dierenarts gecastreerde/gesteriliseerde dieren veroorzaken veel minder overlast (geen sproeien, vechten en krijsen meer) en zorgen niet meer voor nageslacht. Ook het overdragen van ziekten neemt door het castreren/steriliseren sterk af. Uiteindelijk zal de populatie steeds kleiner worden en tenslotte uitsterven. Dieren die zijn geresocialiseerd, kunnen in een huiselijke omgeving geplaatst worden. Hier zijn succesvolle voorbeelden van uit Houten.

Deze beleidslijn wordt door de dierenambulance ook gevolgd. De dierenambulance voert de vangacties uit in opdracht van de Dierenbescherming en werkt met de ontheffingen en de gedragscode van de Dierenbescherming.

De methode van vangen en castreren/steriliseren is alleen effectief onder de volgende voorwaarden:

1. De instroom van nieuwe dieren wordt beperkt door voldoende voorlichting aan omwonenden over chippen en steriliseren.
2. De bewoners van Houten worden actief geïnformeerd over het belang van chippen. Zie ook paragraaf 4.4.

Het beleid rond verwilderde katten zorgt voor een dilemma. Vanuit dierenwelzijn is het niet wenselijk om de katten af te maken of ze levenslang in een kooi te plaatsen. Maar terugplaatsen van verwilderde katten zorgt ook voor dierenleed bij andere dieren, zoals vogels, muizen, etc. De gemeente heeft deze problematiek besproken met de Dierenbescherming en de dierenambulance. Zij herkennen het probleem, maar blijven bij het opgestelde beleid. Omdat de ontheffing van het ministerie van Economische Zaken is afgegeven op grond van het beleid, zou het vanuit praktische overwegingen niet verstandig zijn om als gemeente Houten nu een andere lijn te volgen dan die van de Dierenbescherming. De ontheffing zou daarmee voor Houten niet geldig zijn, met als gevolg dat de dierenambulance helemaal geen vangacties meer kan doen.

Diverse dierenwelzijnsorganisaties hebben tijdens de startbijeenkomst de problematiek van verwilderde katten aangekaart. Hoewel het probleem beheersbaar is wil de gemeente in overleg met de Dierenbescherming en dierenambulance Houten de problematiek nogmaals in kaart brengen om daarmee de populatie verwilderde katten verder te laten afnemen.

Verwilderde katten in het stedelijke gebied vallen wettelijk onder de verantwoordelijkheid van gemeenten. Omdat zij in eerste instantie worden gezien als een zwervend aangetroffen dier met een vermoedelijke eigenaar is de gemeente wettelijk verplicht deze dieren 14 dagen op te vangen. Binnen de termijn van 14 dagen kan bij veel van deze katten al duidelijk worden dat het om een verwilderde kat gaat. Aangezien de kat wel onder de verantwoordelijkheid van de gemeente valt, is het logisch dat de gemeente ook een kostendekkende bijdrage levert aan het vangen en castreren/steriliseren van de kat.

Actiepunt 6 - 1: De gemeente zet zich in samenwerking met de dierenambulance actief in om het probleem van zwervkatten in kaart te brengen. Daarvoor ondersteunt zij vangacties en biedt, in het kader van haar wettelijke taak ten aanzien van zwerfend aangetroffen dieren, kostendekkende² financiële ondersteuning aan dierenartsen voor castratie/sterilisatie van verwilderde katten, of 14-daagse opvang van deze dieren.

6.2 Benuttingsjacht

De Wet Natuurbescherming maakt een duidelijk onderscheid tussen jacht, populatiebeheer, schadepreventie en schadebestrijding (zie ook paragraaf 6.3). Jacht vindt plaats vanuit het oogpunt van benutting, ook benuttingsjacht of plezierjacht genaamd. De Wet Natuurbescherming benoemt zes soorten wild waarop in beginsel gejaagd zou kunnen worden, namelijk haas, fazant, patrijs, wilde eend, konijn en houtduif. Om te mogen handelen/optreden is toestemming nodig van de grondeigenaar. De grondeigenaar heeft het jachtrecht en kan dit middels een jachthuurovereenkomst overdragen aan een derde, een jachthouder.

Een jachthouder beschikt over een door de bijzondere wetten verleende jachtakte en is daarmee bevoegd tot het in bezit hebben en gebruiken van een jachtvuurwapen. Hoewel jachthouders de weidelijkheidsregels³ volgen, brengt jacht vanuit dierenwelzijn negatieve gevolgen met zich mee. Het veroorzaakt onrust onder de bejaagde soort én andere diersoorten, onder andere omdat dieren niet altijd direct gedood zijn. Daarbij dient benuttingsjacht, naast het plezier voor de jager, geen enkel doel. De gemeente staat benuttingsjacht op gronden die in eigendom zijn van de gemeente daarom niet meer toe. Lopende contracten (momenteel één) zullen na de einddatum niet worden verlengd.

Vanuit economische redenen kan optreden bij schade, ontstaan door dieren, soms onontkomelijk zijn. We spreken dan van schadebestrijding. Om vanwege schadebestrijding met het geweer te kunnen ingrijpen, heeft een jachthouder een bejaagbaar jachtveld nodig van tenminste 40 ha of een veelvoud van 40 ha per jachthouder. Niet iedereen die aan schadebestrijding wil doen, heeft de beschikking over 40 ha grond. Om schadebestrijding toch mogelijk te maken, om daarmee grote economische schade te voorkomen, werkt de gemeente wel mee aan het contractueel toevoegen van gemeentegrond (in gebruik van de gemeente) aan jachtveld van te geringe omvang (< 40 ha). Afschot is op het stuk toegevoegde gemeentelijke grond nadrukkelijk niet toegestaan, tenzij dit door de gemeente in het kader van beheer of schadebestrijding gevraagd wordt. In Houten is momenteel in één geval een dergelijke constructie toegepast.

Actiepunt 6 - 2: De gemeente staat benuttingsjacht op gronden die haar eigendom zijn niet toe. Enkel in het geval van beheer en schadebestrijding is de jacht als uiterste maatregel toegestaan.

6.3 Beheer, schadebestrijding en overlast

6.3.1 Beheer, schadebestrijding en overlast: 'Nee, tenzij'

Wanneer faunasoorten belangrijke schade toebrengen aan bijvoorbeeld landbouwgewassen dan kunnen deze faunasoorten verjaagd worden of, indien noodzakelijk, gedood. Dit is schadebestrijding. Hiervoor is wel een vrijstelling of ontheffing nodig als het om beschermde soorten gaat. Ook voor het verjagen en doden van de wildsoorten buiten het geopende jachtseizoen is een vrijstelling of ontheffing nodig.

Uit het oogpunt van populatiebeheer kan het nodig zijn om afschot te plegen, zoals bijvoorbeeld op reewild, edelhert en wild zwijn. Bevoegd gezag voor beheer en schadebestrijding is de provincie, die hiervoor ontheffingen verleent aan de Faunabeheereenheden, die deze dan mogen doorgeven aan wildbeheereenheden of individuele jagers. Voor het beheer en schadebestrijding is altijd toestemming nodig van de grondgebruiker.

Ook in Houten veroorzaken dieren schade, denk bijvoorbeeld aan mollen en konijnen die gaten graven op de sportvelden of grafbedekkingen op de begraafplaats opeten. Als dieren schade veroorzaken, wordt per keer bekeken wat de beste aanpak is en hoe de schade in de toekomst het beste kan worden voorkomen.

De gemeente hanteert voor zowel beheer als schadebestrijding het 'nee, tenzij'-beginsel. In het geval van schadebestrijding betekent dit dat dieren in geval van schade of overlast niet gedood worden, tenzij er echt geen andere mogelijkheid is. Het doden van dieren is alleen gerechtvaardigd als er sprake is van (zeer) ernstige schade en alternatieve, diervriendelijkere oplossingen niet voorhanden zijn. Daarnaast is het doden van dieren om schade en overlast te bestrijden niet duurzaam en effectief. Vaak hebben populaties een zelfregulerend vermogen, wat betekent dat er meer jongen worden

² Zie paragraaf 9.3

³ Gedragsregels die de jagers hanteren voor een goede en betamelijke uitvoering van hun vak.

geboren die de plekken van de gedode dieren opvullen. Schade en overlast treden dan opnieuw op. De gemeente richt zich in eerste instantie op preventie in plaats van doding. Door de beschikbaarheid van voedsel en nestgelegenheid te beperken, kan al een hoop 'overlast' worden voorkomen. In het kader van beheer houdt het 'nee, tenzij'-beginsel in dat populaties niet worden gereguleerd middels afschot, tenzij alternatieven redelijkerwijs niet voorhanden zijn en er direct gevaar is voor de mens (bijvoorbeeld openbare veiligheid of volksgezondheid). De draagkracht van de natuur regelt immers zelf de populaties het beste.

In Houten komt ook structurele overlast van dieren voor. Bij de helofytenfilters en op landbouwgronden wordt er overlast ervaren door de daar aanwezige ganzen, in het Oude Dorp wordt overlast ervaren door roeken en in Castellum door duiven.

Per overlastgeval wordt, aan de hand van het aantal meldingen en het eventuele gevaar, de noodzaak tot ingrijpen bepaald. Overlast is immers een subjectief begrip. De gemeente richt zich op de gevallen van overlast met grote impact of gevaar. Richtinggevend daarbij is het verschil tussen een overlastmelding van 5 duiven of tientallen duiven en een melding van één rat of vijf ratten. Bij eventuele bestrijding van de overlast wordt een erkend faunabeheerbedrijf ingeschakeld, een medewerker van de gemeente met voldoende ecologische kennis of de gemeentelijke ongedierte- en plaagdierenbestrijder. In het geval van het bestrijden van overlast is ook communicatie met de omwonenden van groot belang. Als alle preventieve omgevingsmaatregelen genomen zijn, maar de overlast niet voldoende is weggenomen, dan kan de gemeente overwegen om dieren weg te vangen en te verplaatsen of in een uiterst geval te doden. In het geval van beschermde diersoorten vraagt de gemeente hiervoor een ontheffing bij het ministerie van Economische Zaken aan. Overigens is de voorwaarde voor het krijgen van een ontheffing dat eerst andere methoden moeten zijn geprobeerd.

Actiepunt 6 - 3: De gemeente past bij beheer en schadebestrijding het 'nee, tenzij'-principe toe.

Actiepunt 6 - 4: In het geval van structurele overlast van dieren schakelt de gemeente bij de bestrijding hiervan een erkend faunabeheerbedrijf in, een medewerker van de gemeente met voldoende ecologische kennis of de gemeentelijke ongedierte- en plaagdierenbestrijder.

6.3.2 Alternatieven voor jacht

Er zijn verschillende alternatieven mogelijk voor het afschieten van dieren in het kader van beheer, schadebestrijding en overlast. Voorbeelden hiervan zijn:

- voorkomen van verkeersongelukken door wildsignaleringsystemen, die pas bij beweging van dieren in de wegberm een signaal afgeven aan bestuurder, of hekken (inclusief faunapassages);
- gebieden onaantrekkelijk maken, bijvoorbeeld door het spannen van draden, inzetten van knalapparaten of neproofvogels of het verspreiden van stoffen met een sterke geur;
- foerageergebieden aanwijzen door een gebied aantrekkelijk te maken voor de dieren; bijvoorbeeld door het inzaaien van witte klaver in gebieden waar ganzen mogen foerageren.
- opruimen van voedselresten, afsluiten van containers en gebruik van ondergrondse containers;
- minder, anders of niet voeren van onder andere watervogels;
- bouwkundige maatregelen treffen, zoals het dichten van gaten en kieren, mogelijke schuilplaatsen wegnemen en het goed onderhouden van het rioolstelsel;
- uitvoeren van nestbeheer, door een deel van de eieren weg te halen en eventueel te vervangen door nepeieren of eieren te behandelen met maïsolie;
- groenvoorzieningen verstandig inrichten en beheren;
- natuurlijke vijanden, zoals katten en vossen, vrij baan geven.

Actiepunt 6 - 5: De gemeente geeft informatie aan burgers over manieren van schade beperken en legt daarbij de nadruk op diervriendelijke en preventieve maatregelen.

6.3.3 Ongediertebestrijding

Bij ongediertebestrijding zet de gemeente vaak direct middelen in die de dieren doden. In heel Houten bestrijdt de gemeente ratten, ook bij particulieren. Ook bestrijdt de gemeente wespennesten in plantsoenen en gemeentelijke gebouwen. Daarbij is het uitgangspunt dat eerst onderzocht wordt in hoeverre er echt een risico bestaat voor de bevolking. Bijen worden met zorg behandeld. Wanneer zij zich in grote getale op een ongewenste plaats bevinden waar zij als overlast worden ervaren, wordt een imker verzocht de zwerm mee te nemen. Muskusratten worden door het Hoogheemraadschap bestreden. Overig ongedierte (bv. mieren) bestrijdt de gemeente alleen in gemeentelijke gebouwen.

Al vele jaren heeft de gemeente een ongedierte- en plaagdierenbestrijder in dienst. Inwoners kunnen overlast van ongedierte en plaagdieren melden bij de gemeente. Ook kunnen ze bij de gemeente terecht voor advies over de bestrijding van ongedierte en plaagdieren.

Vanaf 1 januari 2017 wijzigt de regelgeving rond het gebruik van gif in de buitenruimte. Om gif te mogen gebruiken moet de gemeente daarvoor gecertificeerd zijn. Daarnaast moet de gemeente meer

aandacht besteden aan preventie en voorlichting. Ook moeten er dossiers opgebouwd worden van alle zaken van ongediertebestrijding.

Actiepunt 6 - 6: De gemeente draagt zorg voor certificering voor het gebruik van gif in de buitenruimte, maar zet dieronvriendelijke bestrijdingsmethoden terughouden in.

6.4 Hengelsport

Om te mogen vissen in de Nederlandse binnenwateren, moet men zelf visrechtgebende zijn of schriftelijke toestemming hebben van de visrechtgebende. Deze schriftelijke toestemming kan verkregen worden via de VISpas. Deze geldt als bewijs van lidmaatschap van de hengelsportvereniging of visrechtgebende federatie en Sportvisserij Nederland. Met deze VISpas kan men vissen in de aangewezen wateren van de daarbij aangesloten visrechtgebenden. In Houten is de Algemene Utrechtse Hengelsport Vereniging (AUHV) de visrechtgebende van het grootste deel van het water. De AUHV heeft zo'n 7.000 leden. De vereniging verstrekt niet alleen vergunningen aan haar leden voor het vissen, maar houdt in de gepachte wateren ook toezicht op vissterfte, de ecologie van het water en het beheer van de visstand. Ook zorgen ze voor toezicht en handhaving op de vergunning, de wijze van vissen en het materieel van de vissers. De vereniging heeft zelf een Bijzondere Opsporings Ambtenaar (BOA) in dienst, die toeziet op de naleving van de Visserijwet. Zij geven bovendien voorlichting over het vissen. De vereniging heeft gedragsregels opgesteld waarin adviezen staan over hoe diervriendelijk om te gaan met vissen, waaronder het vissen met weerhaakloze haken.

De vereniging zorgt zelf voor voldoende voorlichting, toezicht en handhaving. De gemeente ziet geen taak om hier vanuit het oogpunt van dierenwelzijn op in te grijpen.

6.5 Zwanenbeheer

In Houten worden zwanen gemonitord door Zwanenbeheer Houten. Dit is begonnen in maart 2012 in overleg met de gemeente. Zwanenbeheer Houten brengt in kaart waar de zwanen verblijven, kijkt welke koppels zij vormen en observeert hun gedrag, nesten en jongen het gehele jaar door. Daarnaast geeft Zwanenbeheer Houten ook voorlichting en informatie aan burgers en gemeente.

Een van de redenen om de zwanen te monitoren is de veiligheid van mens en dier. Door vroeg in het voorjaar te monitoren kan voor nesten, als die zich op een voor mensen onveilige en onwenselijke locatie bevinden, een natuurlijke oplossing worden gezocht. Is die er niet dan kan de gemeente een ontheffing aanvragen voor het verplaatsen van het nest.

Het monitoren van de zwanen levert ook veel kennis op over de zwanen, hun gedragingen en leefgebieden. Deze kennis kan gebruikt worden bij het aanleggen van wegen of andere dingen.

6.6 Weidevogels

Net als elders in Nederland neemt het aantal weidevogels zoals grutto, Kievit, tureluur en scholekster in de omgeving van Houten en Schalkwijk dramatisch af. Steeds minder vaak zien en horen we deze mooie en markante vogels die horen bij het Nederlandse weidelandschap. Dit heeft verschillende oorzaken. Door de intensieve landbouw zijn er te veel verliezen van nesten en jongen en is er te weinig voedsel en dekking voor jonge vogels. Ook is er een toename van roofdieren zoals vossen. Sinds 1960 is het aantal weidevogels met 60% afgenomen en momenteel is dit 5% per jaar. Als er niets gebeurt, is het op termijn ook in de omgeving van Houten afgelopen met de weidevogels.

Het is daarom in het belang van de weidevogels dat goede weidevogelgebieden worden veiliggesteld. Het gaat vooral om gebieden waar de vogels succesvol hun jongen kunnen groot brengen. Om de teruggang van de weidevogels te stoppen is op langere termijn een ander soort landbouw nodig voor in ieder geval een deel van het landbouwareaal. Een omslag in denken en doen is daarvoor noodzakelijk. Niet alleen bij boeren, maar ook bij voedselproducenten en consumenten. Dit ligt echter buiten de invloedssfeer van de gemeente.

Vrijwilligers; werkgroep en stichting

In Houten worden de belangen van weidevogels waargenomen door de Werkgroep Weidevogelbescherming (een onderdeel van de Milieu Werkgroep Houten) en de Stichting Weidevogelbescherming Eiland van Schalkwijk. Meer dan 70 inwoners van Houten zijn hier actief als vrijwilliger. De Werkgroep Weidevogelbescherming probeert samen met boeren nesten en jonge vogels te beschermen bij werkzaamheden zoals maaien en ploegen. Tot 2016 voorzag de provincie in een financiële tegemoetkoming aan boeren die ten bate van de weidevogels hun bedrijfsvoering aanpasten (bv. later maaien en later bemesten). Vanaf 2016 is deze financiële regeling voor extra maatregelen voor de regio rond Houten komen te vervallen. De Werkgroep Weidevogelbescherming heeft toen het initiatief genomen om met alternatieve middelen de belangrijkste maatregelen voort te kunnen zetten. In 2016 heeft de gemeente eenmalig € 10.000 voor dit doel bestemd. Deze financiële tegemoetkoming is gegeven onder voorwaarde dat de Werkgroep Weidevogelbescherming in de toekomst zelf voor financiële middelen zou zorgen, bijvoorbeeld via crowdfunding.

De Stichting Weidevogelbescherming Eiland van Schalkwijk beheert 10 ha goed weidevogelgebied in 't Waal. Dat terrein heeft de gemeente gekocht als compensatie voor het verlies aan leefgebied door de ontwikkeling van het Sport en werklandschap de Meerpaal. Laat maaien, een kruidenrijke grasvegetatie en een hoge grondwaterstand in het vroege voorjaar zijn de hoofdingrediënten van het beheer door de stichting. In de zomer en het najaar is er ruimte voor het maaien van gras en het weiden van koeien.

De Hoon

Ten zuidoosten van de sportvelden op de Meerpaal (De Hoon) ligt een zeer bijzonder stuk weiland van circa 10 ha met nog veel weidevogels (tenminste 25 broedpaar grutto, 10 broedpaar tureluur, 25 broedpaar kievit en 3 broedpaar scholekster) en andere broedvogels zoals ganzen, gele kwikstaart en verschillende soorten eenden. Het is een wat zompig terrein dat de gemeente verpacht aan een boer onder de voorwaarde dat de weidevogels zo min mogelijk worden gestoord. Ook bemesten met ruige mest is een voorwaarde. In het broedseizoen 2016 zijn hier veel weidevogelpullen groot geworden wat een unieke situatie is in Houten.

Er zijn plannen om hier in de toekomst wandelpaden en andere voorzieningen aan te leggen als onderdeel van een recreatiegebied (met aanverwante sporten), destijds opgesteld in de verwachting dat de aanleg van sportvelden en bedrijventerrein zouden leiden tot het verdwijnen van de weidevogels. De Werkgroep weidevogelbescherming Houten verwacht dat de wandelpaden en voorzieningen de weidevogels zullen verjagen. Ze ziet daarom liever dat dit unieke stukje weidevogelgrond zo veel mogelijk ongemoeid blijft en nog wat verder wordt geoptimaliseerd met bijvoorbeeld plasdrasplekken. Ook kunnen een goede afsluiting met hekken en borden met de attentietekst 'Broed- en rustgebied vogels' hier de juiste aandacht pakken van publiek. Om de inwoners van Houten mee te laten genieten van de vele vogels op deze locatie, zou er langs de zuidzijde bij het fietspad langs het Amsterdam-rijnkanaal een kijkwand kunnen komen. Het terrein kan zo een bijzonder onderdeel gaan vormen van het natuur & recreatiegebied.

Onderzoeksvraag 6 - 7: De gemeente onderzoekt de mogelijkheden om, bij de inrichting van het recreatiegebied op de Meerpaal, op het terrein ten zuidoosten van de sportvelden alsnog ruimte te bieden voor de aanwezige weidevogels.

6.7 Bijen en overige insecten

In Nederland leven zo'n 350 wilde bijensoorten. De laatste jaren heeft Nederland te maken gehad met massale bijensterfte. 188 soorten zijn met uitsterven bedreigd. Het uitsterven van bijen is nadelig voor de biodiversiteit, omdat bijen planten bestuiven. 35% van de gewassen die wereldwijd worden verbouwd voor voedselproductie is afhankelijk van bestuivende insecten zoals bijen. In totaal is zelfs tachtig procent van de plantensoorten afhankelijk van insecten voor bestuiving. De consequenties van bijensterfte voor ons voedsel en onze leefomgeving zijn daarom groot.

Voor de instandhouding en de diversiteit van vlinder- en bijensoorten is het van belang om ook in de stad beplanting aan te brengen die voor deze dieren aantrekkelijk is. De aanwezigheid van veel bloemen maakt de stad aantrekkelijk voor zowel bijen als vlinders. Niet alleen bij de inrichting van de openbare ruimte is dit van belang, ook bewoners, bedrijven, woningcorporaties en instellingen kunnen worden aangemoedigd om tuinen op een natuurlijke en diervriendelijke wijze in te richten. Vervolgens is het van belang om de openbare ruimte kleinschalig, gefaseerd en natuurvriendelijk te beheren. De gemeente Houten doet bij de inrichting van de openbare ruimte al veel voor bijen. Zo legt zij bloemenweides aan en houdt ze rekening met bijen bij nieuw aan te planten bomen.

Actiepunt 6 - 8: De gemeente houdt bij het beheer en inrichting van de openbare ruimte rekening met de biodiversiteit door waar mogelijk, ecologisch te beheren en voldoende variëteit in beplanting aan te brengen.

Onderzoeksvraag 6 - 9: De gemeente onderzoekt de mogelijkheden voor een bijenhotel bij de kinderboerderij en de speeltuin.

6.8 Beheer openbare ruimte

6.8.1 Verkeersmaatregelen om dieren te beschermen

Gemeenten kunnen als wegbeheerder maatregelen nemen voor de regulering van het verkeer. Dit is geregeld in de Wegenverkeerswet (WVW). Bij verkeersbesluiten moet worden aangegeven welke doelstellingen met het besluit worden beoogd. Het beschermen van dieren die door het verkeer worden bedreigd, kan een van de doelstellingen zijn. Dit betekent dat gemeenten met het oog op het beschermen van in het wild levende dieren verkeersbesluiten kunnen nemen voor de wegen die door hen worden beheerd. Een van de mogelijkheden is om veilige oversteekplaatsen te creëren om overstekende dieren te beschermen.

Onderzoeksvraag 6 - 10: De gemeente onderzoekt waar eventuele kleine aanpassingen gedaan kunnen worden om dieren een veilige oversteekplaats te bieden.

6.8.2 Putten

In Houten wordt oppervlaktewater veelal afgevoerd via putten. De openingen naar deze putten zijn zo groot dat sommige dieren hierin kunnen vallen. Het gaat dan met name om de gewone pad, bruine kikker, bastaardkikker en kleine watersalamander. Wanneer zij eenmaal in de put zijn gevallen, kunnen zij er niet meer zelf uit klimmen. Vooral tijdens de voorjaar- en zomertrek van en naar voortplantingswateren vallen dieren in de put. Soms verhongeren ze daar, soms komen ze terecht in het riool. Uit onderzoek van de Stichting Ravon wordt momenteel onderzocht om hoeveel slachtoffers het gaat en op welke manier het probleem kan worden aangepakt. Een landelijke schatting van 1 tot 3 miljoen lijkt aan de lage kant te zijn. Het aanbrengen van een trappetje in de put of begroeiingsdoek kan een oplossing zijn. Momenteel lijken de kosten van de geboden oplossingen in verhouding tot het aantal dode dieren vrij hoog te zijn. De gemeente zal de ontwikkelingen op dit gebied wel volgen.

Onderzoeksvraag 6 - 11: De gemeente onderzoekt of en waar het zinvol is om kikkertrappen in putten en straatkolken toe te passen en neemt de financiële consequenties in het onderzoek mee.

6.8.3 Waterkwaliteit

De oppervlaktewaterkwaliteit in Houten wordt gecontroleerd door Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Ze controleren het water onder andere op botulisme en blauwalg. Daarnaast controleren ze voor de Provincie in de zomermaanden de kwaliteit van het "officiële" zwemwater bij het strandje aan de Rietplas.

Botulisme komt nogal eens voor tijdens langdurige warme zomers met weinig neerslag in ondiep stilstaand water. Het is een vergiftiging die onder andere bij watervogels voorkomt en die veroorzaakt wordt door opname van voedsel en water, waarin de botulisme-bacterie voorkomt. Blauwalg kan bij temperaturen tussen de 20 en 30 graden Celsius vooral in stilstaand, voedselrijk water woekeren en gevaar opleveren voor de volksgezondheid. Blauwalgen (of blauwwieren) zijn eigenlijk bacteriën die er uitzien als wier. Drijvend aan het wateroppervlak vormen ze een blauwgroene laag die op olie lijkt. De gemeente voert een aantal werkzaamheden uit die bijdragen aan de voorkoming van botulisme en blauwalg, waaronder het zoveel mogelijk verwijderen van dode dieren uit plassen en sloten en het beluchten van het water van de Rietplas. Afvoer vindt plaats naar de gemeentewerf.

Actiepunt 6 - 12: De gemeente heeft aandacht voor de bestrijding van botulisme en blauwalg en voeren werkzaamheden uit om de waterkwaliteit te handhaven of te verbeteren.

6.8.4 Baggeren en sloten

De gemeente mag niet zomaar ergens baggeren, maar is volgens de Wet Natuurbescherming verplicht eerst een gedegen onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van beschermde diersoorten om na te gaan of ze een ontheffing aan moet vragen bij het ministerie van Economische Zaken. Bij de voorbereiding van het baggerwerk moet dus rekening worden gehouden met de aanwezige dieren en planten. Dit maakt integraal onderdeel uit van de bestekken.

Een ontheffing is niet nodig als het gaat om regulier onderhoud in een gebied waarin uitsluitend algemene soorten voorkomen. Gaat het om regulier onderhoud en komen er andere dan uitsluitend algemene soorten voor, dan hoeft men ook geen ontheffing aan te vragen. Voorwaarde is wel dat er gewerkt wordt volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode, bv. de Gedragscode Flora en faunawet⁴ voor waterschappen. Wanneer de gemeente baggerwerkzaamheden uitvoert, doet zij dit conform de regelgeving in de Wet Natuurbescherming.

Actiepunt 6 - 13: De gemeente ziet er tijdens ons toezicht op werkzaamheden op toe dat de aannemers zich aan hun wettelijke plichten houden.

6.8.5 Natuurvriendelijke oevers

In plaats van een hoge beschoeiing kunnen ook aflopende oevers worden gecreëerd, zodat amfibieën en watervogels gemakkelijk in en uit het water kunnen komen. Dit zijn zogenaamde natuurvriendelijke oevers. Deze oevers bieden meer ook goede schuilplekken voor (jonge) vissen en amfibieën en fungeren als ei-afzetmogelijkheden voor deze dieren. De laatste jaren zijn diverse van zulke natuurvriendelijke oevers gerealiseerd. Plaatselijke omstandigheden en financiële mogelijkheden zijn uiteindelijk bepalend voor de mate waarin nog meer natuurvriendelijke oevers kunnen worden gerealiseerd.

Onderzoeksvraag 6 - 14: De gemeente onderzoekt mogelijke locaties voor de realisatie van natuurvriendelijke oevers.

⁴ Danwel de nieuw op te stellen gedragscode Wet Natuurbescherming. De huidige stand van zaken is dat zolang de gedragscode geldig is er volgens de betreffende gedragscode mag worden blijven gewerkt.

6.8.6 Windturbines

Windturbines leveren een zeer belangrijke bijdrage aan de energietransitie. In Houten zijn de afgelopen jaren ook enkele grote windturbines geplaatst. Bij de inpassing van windmolens kijkt de gemeente uiteraard naar haar wettelijke verplichtingen ten aanzien van de Natuurbeschermingswet. Maar het is goed om ook specifiek aandacht te hebben voor dierenwelzijnsaspecten rondom windmolens. Met name vleermuizen en vogels kunnen hinder ondervinden van windturbines. Een aantal risicofactoren spelen hierbij een rol:

1. *De locatie van de windmolen ten opzichte van broed- en foerageergebieden, rustgebieden en trekroutes:* het plaatsen van een windmolen op een punt dat tussen een kolonie en een voedselgebied ligt, veroorzaakt veel slachtoffers. Neerslag, mist en wind kunnen desoriëntatie veroorzaken en van invloed zijn op de vlieghoogte van vogels. Algemeen wordt gerapporteerd dat na nachten met slechte zicht- en weersomstandigheden de meeste vogelslachtoffers worden gevonden.
2. *Weersomstandigheden en tijdstip:* slachtoffers vallen vooral 's nachts, bij ochtend- of avondschemer en bij slechte weersomstandigheden zoals bij mist, regen en harde wind.
3. *Voedselaanbod:* in een voedselrijke omgeving vallen meer slachtoffers. Insecten vormen voedsel voor vogels. Mest trekt insecten aan. Grote hoeveelheden mest moeten rond windturbines worden voorkomen.
4. *Draaisnelheid wieken:* uit onderzoek blijkt dat het aantal vleermuisslachtoffers sterk kan worden teruggebracht door windmolens pas te laten draaien bij windsnelheden vanaf 5,5 meter per seconde. Vleermuizen vliegen vooral bij weinig wind, maar juist zeer langzaam draaiende windmolens veroorzaken slachtoffers. Voor vogels heeft Vogelbescherming Nederland een windmolenrisicokaart ontwikkeld. Hier zijn diverse risicofactoren voor vogels in verwerkt.

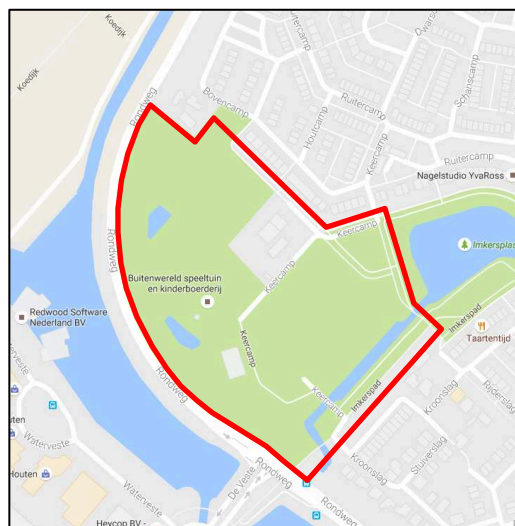
Actiepunt 6 - 15: De gemeente Houten gaat zorgvuldig om met de locatiebepaling van windmolens. Bij de locatiebepaling houdt de gemeente expliciet rekening met dierenwelzijnsaspecten bij windmolens.

6.8.7 Vuurwerk

Vuurwerk wordt door de meeste mensen gezien als een leuke attractie tijdens de jaarwisseling. Voor dieren en het milieu is vuurwerk echter minder aangenaam. Veel dieren ervaren stress door de knallen van het vuurwerk omdat hun gehoor veel sterker is ontwikkeld dan het gehoor van de mens. Ook kunnen ze door vuurwerk geraakt worden wanneer ze toevallig in de buurt zijn. Dat geldt uiteraard ook voor mensen. In Houten wordt vuurwerk met name afgestoken tijdens de jaarwisseling en op Koningsdag.

Naast ernstige luchtvervuiling veroorzaakt vuurwerk ook geluid en eventueel geluidsoverlast, wat hinderlijk kan zijn voor omwonenden en dieren. In het broedseizoen van vogels is het van groot belang dat de vogels niet worden verjaagd door hard geluid. De Wet Natuurbescherming regelt dit. Zijn de vogels langer dan een half uur van hun nest, dan betekent dat het einde van het broedsel.

Sinds 8 december 2015 zijn er in Houten vuurwerkvrije zones ingericht. Vuurwerkvrije zones zijn specifiek aangewezen locaties in Houten waar geen vuurwerk mag worden afgestoken. Dus ook niet tijdens de uren waarop het normaliter wel is toegestaan, tussen 18:00 en 02:00 uur op oudjaarsavond. De vuurwerkvrije zones worden aangegeven met borden. Een vuurwerkvrije zone beperkt de overlast voor omwonenden en passanten. Daarnaast geeft het de gemeente en politie de juridische mogelijkheid om te handhaven op die locaties. Het gaat om locaties waar in het verleden overlast werd ervaren door het afsteken van vuurwerk en locaties waar kwetsbare groepen mensen wonen. In aansluiting op de in 2015 ingestelde vuurwerkvrije zones stelt de gemeente ook een vuurwerkvrije zone in rond de kinderboerderij. De concentratie van dieren is hier hoog en deze dieren kunnen ook niet vluchten, zoals bijvoorbeeld vogels.

Vuurwerkvrije zone rond kinderboerderij.

Actiepunt 6 - 16: De gemeente stelt een vuurwerkvrije zone in rond de kinderboerderij.

6.8.8 Ballonnen

Ballonnen of wenslampionnen die buiten worden opgelaten bij gelegenheden, vormen een bedreiging voor dieren. Met name de lintjes waaraan de ballonnen vast zitten zijn schadelijk. Ze zijn niet afbreekbaar en blijven rondslingeren in de natuur. Vogels en vissen zien lintjes en ballonnen voor voedsel

aan en eten ze op, met alle gevolgen van dien. Soms sterven ze een langzame dood nadat ze verstikt raken in een lint, of stapelt zich in de maag steeds meer plastic afval op. Maar ook de ballonnen zelf blijven in de natuur achter en het duurt jaren voordat deze zijn afgebroken. Als dieren de ballonnen inslikken, treedt bijna onmiddellijk verstikking op. Het niet meer oplaten van ballonnen en wenslampionnen kan veel dierenleed voorkomen.

De gemeente kan hierin een bijdrage leveren door geen ballonnen of wenslampionnen bij evenementen die (mede) door de gemeente zijn georganiseerd, op te laten. Daarnaast zal de gemeente richting derden een ontmoedigingsbeleid voeren en zal zij burgers en bedrijven voor lichten over de gevolgen van ballonnen.

Actiepunt 6 - 17: De gemeente laat bij evenementen die door of namens de gemeente zijn georganiseerd geen ballonnen of wenslampionnen meer op en past een ontmoedigingsbeleid toe bij de vergunningverlening van evenementen aan derden.

6.9 Groen

6.9.1 Kapvergunning

Bomen zijn van onschatbare waarde voor de biodiversiteit. Boombescherming is belangrijk voor dieren. Bomen vormen een rustplaats/vluchtplaats, geven voedsel, etc. Daarom verdienen vooral grotere bomen bescherming. In 2017 zal de gemeente nieuw bomenbeleid vaststellen.

De gemeente Houten kent geen kapvergunning. Alleen voor bomen die voorkomen op de lijst Bomen Bijzonder Waarde, moet een vergunning worden aangevraagd. Ook als er geen kapvergunning nodig is, blijft de Wet Natuurbescherming van kracht. Dit geldt ook voor bomen op eigen terrein.

Naar verwachting zullen niet alle bewoners op de hoogte zijn van de regels over het kappen of snoeien van bomen of het onderhouden van groen. Om te zorgen voor bewustwording van deze regels zal de gemeente ieder jaar in het voor- en najaar een artikel publiceren in 't Groentje en op de website over onderhoud en beheer en de Wet Natuurbescherming.

Actiepunt 6 - 18: De gemeente publiceert in het voor- en najaar een artikel in 't Groentje en op de website over onderhoud en beheer van groen en de regels die daarvoor gelden in de Wet Natuurbescherming.

6.9.2 Ecologische infrastructuur

Als beheerder van parken, plantsoenen en overig openbaar groen kan de gemeente allerlei maatregelen nemen ter bescherming van de dieren die in deze gebieden leven. Er kan gedacht worden aan allerlei praktische maatregelen, zoals de keuze om bij het bestrijden van onkruid geen chemische middelen te kiezen, maar middelen die niet schadelijk zijn voor dieren. Of bloeiende oevers en weg-randen niet te maaien. Die geven namelijk een thuis aan veel soorten insecten en dat trekt weer allerlei vogels aan. Met dit soort maatregelen wordt dus juist flora en fauna in stand gehouden en gestimuleerd en wordt het beheer van het gemeentelijk groen afgestemd op natuurontwikkeling en op de bescherming van de dieren en hun leefgebieden.

Beheer van openbaar groen kan ook bijdragen aan de vorming van een ecologische infrastructuur tussen de terreinen die uit natuuroogpunt waardevol zijn. Verbindingszones zijn onmisbaar voor de natuur in het stedelijke gebied. Ook het groen langs (spoor)wegen, onder het bovengrondse stroomnet, langs waterwegen kan bij uitstek fungeren als verbindingzone voor dieren. Dieren kunnen zich daarlangs verplaatsen naar andere gebieden. Dergelijke gebiedswisseling is niet alleen voor het overleven van individuele dieren, maar ook voor de instandhouding van de populatie van belang. Voorbeelden van ecologische infrastructuur zijn lintvormige beplantingen, niet gemaaide oeverkanten voor kleine dieren, viaducten en tunnels voor dieren bij drukke verkeerswegen en het laten groeien van bloemen in de berm, zodat deze voor insecten een verbinding kunnen vormen tussen natuurgebieden.

Actiepunt 6 - 19: De gemeente brengt de ecologische infrastructuur in kaart en zorgt dat waar mogelijk ontbrekende stukken worden ingevuld en treedt hiervoor in overleg met weg-, spoor- en waterbeheerders.

6.9.3 Jakobskruid

Jakobskruid komt het meest voor op zandgronden, maar verspreidt zich langs weg- en spoorbermen ook over andere delen van Nederland. De plant kenmerkt zich door haar hoge giftigheid voor grote (landbouw) huisdieren en kan uiteindelijk dodelijk zijn voor paarden, koeien, varkens, schapen en geiten. De gemeente Houten zaait zelf geen Jakobskruid in.

De paardenhouderij heeft, vanwege bezorgdheid over de toenemende verspreiding van Jakobskruid in de provincie, het initiatief genomen om afspraken te maken over de bestrijding van deze plant. De Provincie Utrecht heeft daarop een afspraken document opgesteld. In het document staan afspraken om de verspreiding van Jakobskruid te voorkomen en daarmee de sterfte van vee als gevolg van het eten hiervan voor te zijn. Ook zijn afspraken opgenomen om verspreiding van het kruid op langere termijn beter in beeld te krijgen. Zowel de animo vanuit de paardenhouders als de gemeenten voor het ondertekenen van dit document bleek erg tegen te vallen. Het document heeft daardoor een

min of meer slapende status gekregen. De gemeente Houten heeft dit afsprakendocument destijds wel ondertekend. Maar in het kader van de bezuinigingen is de gemeente Houten gestopt met de bestrijding van deze plant. Vanwege de slapende status van het document is het nooit officieel opgezegd. Navraag bij de provincie heeft uitgewezen dat dit ook niet nodig is. Hoewel de gemeente niet verplicht is om Jakobskruid te verwijderen, zal zij wel zoeken naar mogelijke oplossingen, indien hier door de provincie of andere partijen om wordt gevraagd.

Actiepunt 6 - 20: De gemeente stelt zich constructief op bij de bestrijding van Jakobskruid als hier door de provincie of andere partijen om wordt gevraagd.

6.10 Ruimtelijke ingrepen

In iedere gemeente, zelfs binnen de bebouwde kom, vinden we een groot aantal dieren in het wild. Deze dieren dragen bij aan een levendige en groene gemeente en dit is een reden om hun aanwezigheid te bevorderen. Niet door het uitzetten van nieuwe dieren of door het geven van voedsel (uitgezonderd extreme omstandigheden zoals een zeer strenge winter), maar juist door indirecte maatregelen zoals aanleg en onderhoud van een diervriendelijke omgeving. In de praktijk komen veel dieren in een stad of dorp regelmatig in het nauw door nieuwe bedrijfsvestiging, woningbouw, sloop, wegaanleg en het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Maar ook door kleinschalige ingrepen, zoals het plaatsen van een dakkapel, uitbouw of het slopen van een schuurtje.⁵ In dit geval hebben ruimtelijke ingrepen een negatief effect op de dieren die op de betreffende locatie leven. Ruimtelijke ingrepen kunnen echter ook worden gedaan met als doel de leefomstandigheden van dieren te verbeteren en zo op termijn een positief effect hebben op de diersoort.

Actiepunt 6 - 21: De gemeente communiceert een aantal keer per jaar over kleine ruimtelijke ingrepen in relatie tot dierenwelzijn en de verplichtingen die bewoners hierin hebben conform de Wet Natuurbescherming.

6.10.1 Rol van de gemeente

Wanneer de gemeente plannen ontwikkelt voor ruimtelijke ingrepen of voornemens is werkzaamheden uit te voeren, is het belangrijk dat vooraf goed wordt beoordeeld of er mogelijk nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. De gemeente is als initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Tijdens de uitwerking van de plannen of tijdens het plannen van werkzaamheden moet de gemeente het volgende in kaart (laten) brengen:

- Welke beschermde dieren- en plantensoorten komen in of nabij het plangebied voor?
- Leidt het realiseren van het plan of de uitvoering van geplande werkzaamheden tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Wet Natuurbescherming betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden, dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden?
- Is om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten ontheffing van verbodsbepalingen vereist?

Bovenstaande punten zijn van belang bij het opstellen van gemeentelijke plannen en het verlenen van vergunningen voor activiteiten, zoals ontwikkeling van bouwlocaties, aanleg van wegen, kappen van bospercelen en natuurontwikkelingsprojecten.

Het is van belang dat een inventarisatie wordt gedaan door een persoon of organisatie die capabel is om dit te doen en verstand heeft van het onderwerp. Binnen de gemeente Houten zijn er diverse gediplomeerde werknemers op het terrein van de Wet Natuurbescherming. Indien nodig worden deze werknemers bijgeschoold. Sommige zaken zijn zo specialistisch dat dit wordt uitbesteed.

Belangrijke hulpmiddelen bij onderzoek naar de flora en fauna zijn:

1. De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) van het natuurloket. Met behulp van deze databank is inzicht te krijgen in de aanwezigheid van beschermde soorten. Deze databank kan een meerwaarde hebben voor de gemeente op het gebied van dierenwelzijn en bij het beoordelen van vergunningaanvragen.
2. De soortendatabase van het ministerie van Economische Zaken. Deze database bevat beknopte informatie over de formele status van soorten die in Nederland in het wild voorkomen of voor zouden kunnen komen en mogelijke vrijstellingen.

Actiepunt 6 - 22: De gemeente draagt er zorg voor dat diegenen die ruimtelijke ingrepen doen of hierbij betrokken zijn, goed op de hoogte zijn van de geldende gedragscode en volgens deze gedragscode werken en controleert hier regelmatig op. Dit geldt zowel voor externen als eigen werknemers.

⁵ Veel van deze gevallen zijn niet vergunningplichtig. Men moet zich echter nog steeds aan de Wet Natuurbescherming houden.

6.10.2 Bevordering van het dierenwelzijn in bestemmingsplannen

Een bestemmingsplan geeft voorschriften over het gebruik van de grond en de gebouwen die erop staan of komen. In het bestemmingsplan legt de gemeente vast wat de bestemming van de grond is, bijvoorbeeld, wonen, groen of winkels. De gemeente moet bij het opstellen van een bestemmingsplan alle relevante belangen inventariseren en deze belangen tegen elkaar afwegen. Ze is bij het maken van een bestemmingsplan ook verplicht een onderzoek te (laten) doen om alle belangen in beeld te brengen. De bescherming van dieren die in het plangebied voorkomen, vormt een belang dat bij de inventarisatie en vervolgens bij de afweging van de belangen aan de orde zal moeten komen. Dit betekent dat het college van B&W in het kader van het opstellen van elk bestemmingsplan onderzoek moet (laten) verrichten naar de aanwezigheid van beschermde soorten en de mate waarin door het voorgenomen plan het leefgebied van deze soorten wordt aangetast. Is er sprake van beschermde soorten en wordt hun leefgebied aangetast, dan dient naar alternatieven te worden gezocht.

Actiepunt 6 - 23: De gemeente besteedt in haar bestemmingsplan aandacht aan dierenwelzijn en soortenbescherming.

6.10.3 Vleermuizen

In Nederland komen 17 verschillende soorten vleermuizen voor. Een aantal vleermuissoorten leeft in stedelijk gebied, waar de dieren zich schuilhouden in spleten en kieren van gebouwen, op zolders of in bomen. Lange tijd waren gebouwen en huizen uiterst geschikt voor de vleermuizen. De laatste tijd worden gebouwen en huizen echter vaak zodanig gebouwd, gerenoveerd of gesloopt dat zij minder toegankelijk zijn voor onder andere muizen en ratten en daardoor ook verblijfplaatsen voor vleermuizen verloren gaan of ontbreken. Ook komt er op steeds meer plekken verlichting, die schadelijk kan zijn voor vleermuizen.

In het kader van duurzaamheid worden woningen de laatste jaren steeds vaker voorzien van spouwmuur isolatie. Dit brengt risico's met zich mee voor vleermuizen, omdat spouwmuren veelal een verblijfplaats vormen voor vleermuizen. Door het aanbrengen van spouwmuurisolatie verliezen zij hun verblijfplaats of sterven doordat zij gevangen zitten in het isolatiemateriaal.

Om ervoor te zorgen dat vleermuizen ook in de toekomst kunnen overleven in stedelijk gebied en om te voorkomen dat bepaalde vleermuissoorten lokaal of regionaal zullen uitsterven als gevolg van menselijk handelen, is het van belang het stedelijk gebied geschikt te maken en te houden voor vleermuizen. De gemeente kan hier een belangrijke rol in spelen door te sturen op vleermuisvriendelijk bouwen, verbouwen of na-isoleren, bij gemeentelijke projecten te kiezen voor een aannemer die rekening houdt met vleermuizen en te werken aan vleermuisvriendelijke verlichting. Daarnaast kan de gemeente voorlichting geven over vleermuizen in de stad en burgers en aannemers informeren over de problematiek en oplossingen, zoals het ophangen of inbouwen van vleermuiskasten en het treffen van maatregelen bij na-isolatie.

Met name door de veelvuldige aanwezigheid van de dwergvleermuis, ontstaan vaak problemen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Een soortbeschermingsplan kan de problemen met betrekking tot deze soort oplossen. Hierbij worden aanwezige vleermuizen geïnventariseerd. De gemeente houdt vervolgens bij nieuwe ingrepen rekening met de vleermuizen en legt voorzieningen aan ten gunste van vleermuizen. Daardoor wordt de instandhouding van de soort gewaarborgd. Deze maatregelen maken het vervolgens mogelijk om op kleine schaal individuele vleermuizen wel te verstoren.

Actiepunt 6 - 24: De gemeente stimuleert vleermuisvriendelijk bouwen, verbouwen, slopen en isoleren en werkt aan vleermuisvriendelijke verlichting.

Actiepunt 6 - 25: De gemeente geeft (via haar website) voorlichting over vleermuizen in stedelijk gebied en informeert zo burgers en aannemers over vleermuizen en vleermuisvriendelijk werken.

Onderzoeksvraag 6 - 26: De gemeente onderzoekt de mogelijkheden voor soortbeschermingsplannen.

7 Productie- en landbouwhuisdieren

7.1 Hobbydieren

Hobbydieren zijn landbouwdieren die als hobby in kleine aantallen worden gehouden, zonder winst-oogmerk. Schapen, geiten, paarden, runderen, varkens en kippen die in beperkte aantallen worden gehouden, behoren allemaal tot hobbydieren. Nederland telt naar schatting vijftig- tot honderdduizend particulieren, die voor hun plezier landbouwdieren houden. Het houden van deze dieren als hobbydieren is over het algemeen aan meer regels gebonden, dan het houden van een hond of een kat. Zij vallen namelijk onder de regels waar ook de commercieel gehouden landbouwhuisdieren onder vallen. Ook zij kunnen bijvoorbeeld dezelfde zeer besmettelijke dierziekten oplopen, zoals varkenspest, mond- en klauwzeer of vogelgriep. Iemand die een hobbydier houdt, is verantwoordelijk voor de gezondheid van het dier en moet bij het vermoeden van een ziekte een dierenarts inschakelen. Die kan constateren of het dier ziek is en zo ja, of het om een ziekte gaat die moet worden gemeld bij het ministerie van Economische Zaken. Ook weet de dierenarts hoe de ziekte moet worden gemeld en kan hij de eigenaar van het dier vertellen wat er verder moet gebeuren. Een weide met soortgenoten is meestal de beste plek voor hobbydieren, zowel uit het oogpunt van dierenwelzijn als diergezondheid. De meeste hobbydieren zijn kudde dieren en zij moeten in ieder geval met minimaal één soortgenoot worden gehouden. Een weide alleen biedt onder bepaalde weersomstandigheden echter niet alle voorzieningen voor een dier. Wanneer er hevige regenval plaatsvindt of het erg warm is en de zon de hele dag op het weiland staat, kunnen dieren veel last hebben van de weersinvloeden. Het is daarom noodzakelijk dat hobbydieren ook een schuilmogelijkheid hebben (zie ook paragraaf 7.2). Het diervriendelijk houden van hobbydieren is een verantwoordelijkheid van de eigenaar. Er is veel informatie over het houden van hobbydieren te vinden op internet. Handhaving op deze zorgplicht vindt door andere instanties plaats. De gemeente heeft hier geen rol of verantwoordelijkheid in.

7.2 Schuilstallen

Schuilstallen vormen een dilemma tussen het tegengaan van verrommeling en het welzijn van dieren. Met een algeheel verbod op schuilstallen blijft het buitengebied vrij van bebouwing. Dit zou echter betekenen dat in het kader van dierenwelzijn het houden van hobbydieren niet meer mogelijk is, tenzij de dieren worden gehouden in de directe omgeving van woningen in het buitengebied. En dat is ook geen wenselijke situatie.

In alle bestemmingsplannen voor het buitengebied (uitgezonderd de uiterwaarden) mag binnen de bestemming Agrarisch buiten het bouwvlak één schuilstal per bedrijf worden gebouwd, met een maximale oppervlakte van 20 m² en een maximale bouwhoogte van 3 meter. Dit geldt voor (agrarische) bedrijven, dus niet voor particulieren. Binnen andere bestemmingen (bijvoorbeeld de bestemming wonen) is deze mogelijkheid voor een schuilstal niet opgenomen. Daar zijn echter al normale aan- en bijgebouwmogelijkheden waar gebruik van kan worden gemaakt.

In 2010 heeft de gemeente Houten de notitie Paardenbeleid vastgesteld. Hierin worden ook de mogelijkheden voor schuilstallen omschreven in relatie tot het welzijn van paarden.

7.3 Kinderboerderijen

De kinderboerderij in Houten is sinds 2013 gefuseerd met de speeltuin. Samen vormen ze de Stichting Buitenwereld. De speeltuin en kinderboerderij zijn eigendom van de gemeente Houten. Jaarlijks ontvangt Stichting Buitenwereld op grond van een beheer- en exploitatieovereenkomst een exploitatiebijdrage van € 111.000, waarvan € 45.000 huur is. Het resterende bedrag is voor de exploitatie (personele kosten), belastingen, klein onderhoud, activiteiten, etc. Hier vallen ook de kosten voor dierenwelzijn onder, zoals kosten voor een dierenarts. De exploitatiebijdrage wordt verstrekt vanuit de afdeling Samenleving.

De gemeente Houten vindt een kinderboerderij in Houten van groot belang vanwege de recreatieve en educatieve functie. Kinderen leren er op een toegankelijk manier om te gaan met dieren en leren over de natuur en hun omgeving. De huidige beheerder zet zich erg in voor de kwaliteit en het dierenwelzijn. Desondanks kunnen er op kinderboerderijen, stadsboerderijen of hertenkampen makkelijk dierenwelzijnsproblemen voordoen. Die ontstaan voornamelijk doordat de belangen van het dier ondergeschikt worden aan die van de mens. Het gaat hierbij om tekortkomingen in de geschiktheid van soort of het individu, sociale situatie van het dier, huisvesting, verzorging, toezicht, hygiëne en fokbeleid. Daarom blijft de gemeente met de Stichting Buitenwereld in gesprek over de kwaliteit van de zorg voor dieren en andere aspecten die het met welzijn van de boerderijdieren te maken hebben.

Actiepunt 7 - 1: De gemeente blijft met de Stichting Buitenwereld in gesprek over de kwaliteit van de zorg voor dieren en andere aspecten die het met welzijn van de boerderijdieren te maken hebben, zoals het uitleen van dieren voor evenementen.

7.4 Stalbranden

Regelmatig verschijnen er in de media berichten over stalbranden en dieren die daarbij omkomen. De kans dat een stal in brand vliegt is niet zo groot, maar heel vaak betekent een stalbrand een afschuwelijke dood voor de dieren in de stal. En met het steeds groter worden van stallen zijn bij een enkele brand steeds grotere aantallen dieren slachtoffer.

De gemeente Houten hanteert het uitgangspunt dat het voorkomen van stalbranden primair tot de zorgplicht van de ondernemers hoort. Zij zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van hun dieren en dienen daarvoor de nodige maatregelen te nemen. Vanzelfsprekend is daar ook de nodige wet- en regelgeving voor opgesteld.

In het kader van het Actieplan Stalbranden 2012-2016 heeft de Universiteit Wageningen in opdracht van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, in 2012 een onderzoek gedaan naar de brandveiligheid voor dieren in veestallen. Dit onderzoek heeft uiteindelijk geresulteerd in een wetsvoorstel om het Bouwbesluit 2012 aan te passen. Deze aanpassing is op 1 april 2014 van kracht geworden. De aanscherping van de regels heeft geen invloed op de bestaande stallen, maar is alleen van toepassing van nieuwbouw of verbouw. Bij vergunningverlening is de nieuwe regelgeving onderdeel van de technische toets die door de gemeente (VRU) wordt uitgevoerd. Toezicht en Handhaving houdt vervolgens rekening met de gegevens uit de vergunning en de eventuele voorwaarden die daarbij gesteld zijn.

Uitzonderingen daargelaten, houden agrariërs in Houten zich redelijk aan de voorschriften. Wel heeft de gemeente vastgesteld dat er vaak sprake is van oude boerderijen waarbij vernieuwing weliswaar niet verplicht is, maar waar dit absoluut geen overbodige luxe zou zijn. De noodzaak tot vernieuwing geldt met name voor elektrische voorzieningen. Handhaving van elektrische voorzieningen kan plaatsvinden op basis van het Bouwbesluit. Maar bouwcontroles tijdens het gebruik vinden (behoudens klachten, meldingen en calamiteiten) niet plaats. Ze zouden wel "meegenomen" kunnen worden bij het reguliere milieutoezicht, maar daarvoor is bijscholing van deze toezichthouders noodzakelijk.

Naar aanleiding van een motie van ITH en GroenLinks heeft de gemeente een aantal acties uitgezet. Zo is vanuit de gemeente en de VRU een brief geschreven aan de veehouderijen over brandveiligheid in stallen. Ook zijn er door het jaar heen gericht een aantal veehouderijen gecontroleerd op brandveiligheid. Verder wordt brandveiligheid standaard beoordeeld bij nieuwbouw en verbouw.

- Brandveiligheid van stallen meenemen in de besprekingen TUO (taakuitvoeringsovereenkomst) tussen gemeente en VRU.
- Vanuit de gemeente en de VRU een brief schrijven aan de veehouderijen.
- Brandveiligheid standaard beoordelen bij nieuwbouw en verbouw.
- Oude stallen meenemen in een gerichte controle, bijvoorbeeld tijdens de jaarlijkse handhavingsestafette.

Actiepunt 7 - 2: Brandveiligheid van stallen meenemen in de besprekingen TUO (taakuitvoeringsovereenkomst) tussen gemeente en VRU.

Actiepunt 7 - 3: Brandveiligheid standaard blijven beoordelen bij nieuwbouw en verbouw.

Actiepunt 7 - 4: Blijvende aandacht voor gerichte controles op brandveiligheid.

8 Het goede voorbeeld

8.1 Blijvend op de agenda

Met de actualisatie en verbreding van het dierenwelzijnsbeleid zet de gemeente een belangrijke stap in het verder verbeteren van het dierenwelzijn in Houten. De komende jaren zal gewerkt worden aan het uitvoeren van de acties, zoals genoemd in de nota. Twee jaar na vaststelling zal het college de raad informeren over de stand van zaken rond het uitvoeringsprogramma.

8.2 Het goede voorbeeld van anderen

Niet alleen de gemeente wil het goede voorbeeld geven. Ook in de wijken en dorpen van Houten ont-plooiën bewoners initiatieven die te maken hebben met dieren en dierenwelzijn. Graag wil de gemeen-te deze initiatieven ondersteunen. Niet met geld, maar met de inzet van mensen.

Actiepunt 8 - 1: De gemeente ondersteunt initiatieven uit de samenleving die het dierenwelzijn in Houten bevorderen waar nodig met uren.

8.3 Bedrijfsrestaurant

De gemeentelijke organisatie wil het goede voorbeeld geven, ook op het gebied van het kopen en eten van duurzame producten. In de aanbesteding voor de cateringservice van het bedrijfsrestaurant speelt dierenwelzijn geen rol. Wel voert de gemeente al enkele jaren gesprekken met de cateraar over het vergroten van het aanbod van biologische, duurzame en vegetarische producten. Daar zijn ook belangrijke stappen in gemaakt. Deze producten zijn vaak wel duurder. Volledig overstappen op bio-logische producten lijkt daarom niet realistisch. Wel blijft de gemeente tijdens de gesprekken met de cateraar aandacht vragen voor dierenwelzijn.

Actiepunt 8 - 2: De gemeente wijst de externe cateraar erop om bij het bepalen van het assortiment rekening te houden met dierenwelzijn door het aandeel diervriendelijke producten te maximaliseren. Een voorbeeld van diervriendelijke producten zijn die met het Beter Leven kenmerk van de Dierenbescherming.

8.4 Natuur- en milieueducatie

In maart 2007 is het Beleidsplan Natuur- en Milieu Educatie vastgesteld. Daarin wordt de visie op NME (natuur- en milieueducatie) binnen de gemeente Houten vastgelegd. In het beleidsplan wordt aandacht besteed aan de relatie tussen mens en dier. Het doel is om kinderen bewust te maken van de natuur en het dierenwelzijn en om kinderen enthousiast te maken voor de natuur met als achterlig-gende gedachte dat ze dan ook beter met hun leefomgeving om zullen gaan. Ook de activiteiten die uitgevoerd gaan worden, komen aan bod. Het betreft ook een aantal activiteiten in die zich specifiek met dieren, dierenwelzijn en de relatie tussen mens en dier bezighouden.

NME Houten (Natuur- en Milieueducatie) bestaat sinds 2003 en is gevestigd in boerderij de Heuvel aan de Keercamp 13 in Houten en is onderdeel van de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling. Voor het aanbod voor de basisscholen wordt er samengewerkt met Nieuwegein, IJsselstein en Lopik, onder de naam Buitenwijs. Buitenwijs leent onder meer leskisten met diverse natuur- en milieuthema's, en na-tuur-in-de-klas-producten. Buitenlessen vormen een speerpunt in dit aanbod. Ook is het mogelijk dat scholen lessen op de boerderij volgen. Onderzoek heeft geleerd dat alles wat kinderen al doende en met gebruik van hun zintuigen leren, beter beklijft.

NME Houten organiseert in samenwerking met de Natuurontdekplek en vele vrijwilligers maandelijks een buitenschoolse activiteit. Tijdens deze activiteiten vergaren kinderen op een leuke manier kennis over de natuur en kunnen de natuur zelf ervaren. Thema's zijn bijvoorbeeld: roofvogels, wateronder-zoekjes, insecten, weidevogels, diersporen, etc. Om zoveel mogelijk kinderen te bereiken richt NME Houten zich nu ook op een aanbod voor kinderopvangorganisaties en worden kinderfeestjes georga-niseerd.

8.5 Communicatie, voorlichting en educatie

Een van de meest effectieve en tevens goedkoopste manieren om het dierenwelzijn te bevorderen, is het geven van voorlichting. Communicatie over de activiteiten op het gebied van dierenwelzijn is van groot belang. Misschien nog wel van groter belang is educatie. Educatie helpt kinderen het belang van dierenwelzijn te begrijpen. Begrip voor dierenwelzijn is essentieel. Ook hier geldt: "Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst." Tijdens de startbijeenkomst met alle dierenwelzijnsorganisaties is het belang van communicatie en educatie ook meerdere malen genoemd. De dierenwelzijnsorganisaties hebben daarom ook diverse acties op het vlak van communicatie en educatie voorgesteld.

Actiepunt 8 - 3: In overleg met Communicatie zet de gemeente de beschikbare communicatie-instrumenten in voor de communicatie over dieren en dierenwelzijn.

Onderzoeksvraag 8 - 4: De gemeente onderzoekt de mogelijkheden voor bewustwording van dierenwelzijn bij kinderen. Mogelijke acties kunnen zijn:

- *Dierenwelzijn actief onder de aandacht brengen bij scholen, bv. door medewerkers van de dierenambulance in te zetten voor informatielessen.*
- *Organiseren van een tekenwedstrijd over b.v. weidevogels.*
- *Bewustwording van dierenwelzijn door het gebruik van social media.*
- *Informeren over de paddentrek op scholen en richting bewoners.*

9 Financiën

9.1 Opvang van honden, katten en overige dieren

Vergoeding Dierentehuis Zeist e.o.

Al jaren doneert de gemeente een bijdrage aan Stichting Dierentehuis Zeist e.o. als tegemoetkoming in de kosten voor de 14-daagse opvang van gevonden honden en katten uit Houten. Sinds 2015 is de gemeente officieel een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met Dierentehuis Zeist. Sinds die tijd betaalt de gemeente per opgevangen hond of kat. Voor honden geldt een tarief van € 10 per dag, voor katten € 7,60 per dag.

De afgelopen jaren zijn door Stichting Dierentehuis Zeist gemiddeld 2 honden en 57 katten opgevangen. Jaarlijks komt dit neer op afgerond € 6.500.

Dierenbeschermingscentrum Amersfoort

Dierenbeschermingscentrum Amersfoort vangt voor de gemeente al jaren diverse soorten dieren op. Sinds 2015 is deze samenwerking officieel bevestigd met een samenwerkingsovereenkomst. Daarin is overeengekomen dat Dierenbeschermingscentrum Amersfoort alle zwervend aangetroffen dieren met een vermoedelijke eigenaar (uitgezonderd honden en katten) 14 dagen opvangt in opdracht van de gemeente. De gemeente betaalt dierenbeschermingscentrum Amersfoort een vergoeding voor deze opvang. De bedragen⁶ die daarvoor worden gehanteerd zijn:

Rat	€ 35,00
Schildpad/reptiel	€ 50,00
Volièrevogel	€ 10,00
Pluimvee	€ 10,00
Konijn/knaagdier	€ 141,64
Overige dieren met een mogelijke eigenaar	€ 35,00

De financiële vergoeding aan de Dierenbescherming is afhankelijk van het aantal binnengebrachte dieren uit Houten. Gemiddeld komt het neer op een bedrag van € 1.500 per jaar.

De Dierenbescherming vangt ook in het wild levende dieren op die in Houten worden gevonden. Wettelijk gezien heeft de gemeente hier geen taak in. Daarom is afgesproken dat de Dierenbescherming in overleg zou treden met de dierenartsen om prijs afspraken te maken over de medische verzorging van deze dieren. Voor zover bekend, heeft dit overleg nog niet plaatsgevonden.

9.2 Dierenambulance

Jaarlijks betaalt de gemeente een financiële bijdrage aan de dierenambulance Houten. Deze bijdrage bestaat uit een voorschot van € 4.000, dat na publicatie van de jaarcijfers aangevuld wordt met een bedrag dat nodig is voor een sluitende begroting. Afhankelijk van de bijdragen van sponsors en donateurs en overige exploitatiekosten, fluctueert dit bedrag enigszins. Gemiddeld komt het neer op een totaalbedrag van € 7.500 per jaar.

9.3 Overige kosten

Het totale budget voor dierenwelzijn bedraagt € 20.500. Na aftrek van de kosten voor Stichting Dierentehuis Zeist, Dierenbeschermingscentrum Amersfoort en de dierenambulance blijft er een bedrag over van:

Totaal budget	€ 20.500
Stichting Dierentehuis Zeist	€ 6.500
Dierenbeschermingscentrum Amersfoort	€ 1.500
Dierenambulance	€ 7.500 -
	€ 5.000

Voorstel is om dit bedrag als volgt te verdelen:

Communicatie/voorlichting	€ 1.000
Financiële ondersteuning opvanginstanties ⁷	€ 3.500
Medische behandeling verwilderde katten ⁸	€ 500 ⁹

⁶ Prijzen per 1 januari 2015

⁷ Het gaat hier om instanties die in het wild levende dieren opvangen.

⁸ Zie paragraaf 6.1

⁹ Gemiddeld gaat het om 5 katten per jaar die gesteriliseerd/gecastreerd worden à € 100 per behandeling.

10 Uitvoeringsprogramma

10.1 Terugblik afgelopen jaren

Met het opstellen van de beleidsnota dierenwelzijn heeft de gemeente Houten zich op dat gebied in de kijker gespeeld. Houten was een van de voorlopers. Hierdoor werd de gemeente Houten door de Partij voor de Dieren, werkgroep Utrecht zelfs uitgeroepen tot meest diervriendelijke gemeente van de provincie Utrecht.

In de jaren daarna hebben veel gemeenten het voorbeeld van de gemeente Houten gevolgd.

De afgelopen jaren heeft de gemeente Houten op het gebied van dierenwelzijn veel gedaan. Zo is zij in samenwerking met diverse werkgroepen op allerlei vlak bezig met soortenbeheer. Te denken valt aan weidevogels, padden, ringslangen, bijen, vlinders en libellen.

Een greep uit de acties van de afgelopen jaren:

- aanleg bloemenweides voor vlinders, insecten en bijen;
- realisatie meerdere oeverwanden voor de ijsvogel;
- aanleg insectenhôtels in samenwerking met bv. Staatsbosbeheer;
- realisatie van natuurvriendelijke oevers om de biodiversiteit te vergroten;
- aanpassing van het snoei-beheer voor verschillende soorten bomen t.b.v. een grotere biodiversiteit (o.a. gunstig voor bijen);
- omgezaagde bomen in de bosplantsoen laten liggen voor allerhande levende organismen en dieren;
- realisatie van takkenrillen als schuil- en broedplaats voor allerhande dieren en insecten;
- bestrijding met biologische middelen (bv. lieveheersbeestjes) tegen luizen;
- aanpassing van het maaibeheer voor riet, weilanden en braakliggende (bouw)locaties;
- afspraken met Dierentehuis Zeist en Dierenbescherming over de vergoeding voor de verzorging en 14-daagse opvang van dieren met een vermoedelijke eigenaar;
- richting aannemers het belang van naleving van Wet Natuurbescherming benadrukken;
- opstellen van richtlijnen voor zo diervriendelijk mogelijke bestrijding ongedierte en plaagdieren;
- extra aandacht voor de bestrijding van botulisme en blauwalg;
- evaluatie van het hondenbeleid.
- Aandacht voor brandveiligheid in stallen ten gunste van het dierenwelzijn.

10.2 Overzicht actiepunten

Voor gemeenten gelden op het terrein van dierenwelzijn maar weinig wettelijke plichten. Het is daarom bij uitstek een onderwerp waar de politiek de keuze heeft tussen het enkel nakomen van de wettelijke verplichtingen en het uitvoeren van een ambitieus uitvoeringsprogramma. In deze nota is er voor een middenweg gekozen. Onderstaand uitvoeringsprogramma is ambitieus, omdat het veel inzet van de gemeente vraagt. Daarbij gaat het voornamelijk om inzet van uren. Financieel heeft dit uitvoeringsprogramma echter weinig consequenties (zie hoofdstuk 9). De huidige budgetten wijzigen niet.

Er zijn echter ook actiepunten die wel om een mogelijke verhoging van het budget vragen. Deze acties zijn als onderzoeksvraag geformuleerd. Zie hiervoor paragraaf 0.

Onderstaande actiepunten zijn realiseerbaar binnen de besteedbare 200 uur die de afdeling BOR jaarlijks beschikbaar heeft voor dierenwelzijn.

3 – 1	De gemeente neemt een faciliterende rol in bij het afstemmen van afspraken over de samenwerking tussen hulpdiensten en opvangcentra over de (tijdelijke) opvang van huisdieren in geval van een (gedwongen) opname, arrestatie of huiselijk geweld.
3 – 2	In een convenant met dierenwinkels wordt vastgelegd dat zij voorlichting geven over de vaak specialistische verzorging die exotische dieren nodig hebben.
3 – 3	De gemeente zal de samenwerking met de dierenambulance officieel vastleggen in een overeenkomst.
3 – 4	Vanuit de zorgplicht in de Wet Natuurbescherming biedt de gemeente een financiële bijdrage aan noodlijdende opvanginstanties voor in het wild levende dieren.
3 – 5	De gemeente informeert bewoners over de EHBO-cursussen voor dieren van de Dierenbescherming en stelt ruimten beschikbaar om deze cursussen te geven.
3 – 6	Het rapport 'Huiselijk geweld en dierenmishandeling in Nederland' wordt onder de aandacht gebracht van het Steunpunt Huiselijk Geweld, huisartsen, dierenartsen en politie.
3 – 7	De gemeente vraagt bij de bewoners aandacht voor het doorgeven van vermoedens van dierenmishandeling en onderzoekt de mogelijkheid gevallen van dierenmishandeling te laten

	registreren door politie en dierenartsen.
3 – 8	De gemeente vraagt de politie om een kopie van de meldingen van dierenmishandeling en dierenleed in de gemeente Houten. Zodoende is er zicht op het aantal gevallen van dierenmishandeling en kan de gemeente, indien nodig, actie ondernemen.
3 – 9	De gemeente brengt het landelijk meldpunt dierenleed (tel.nr. 144) onder de aandacht van de inwoners.
3 – 10	De gemeente voert opnieuw gesprekken met dierenwelzijnsorganisaties voor verdere uitwerking van samenwerking tijdens crises en gaat na in hoeverre de huidige contractpartners (Dierentehuis Zeist en de Dierenbescherming) hierin een rol kunnen spelen.
4 – 1	De gemeente informeert burgers over het belang van chippen van katten.
4 – 2	De wethouder dringt bij de rijksoverheid aan op een verplichte landelijke regeling voor het chippen van katten.
4 – 3	De gemeente informeert burgers over het houden van honden en vraagt aandacht voor het volgen van gehoorzaamheids cursussen.
4 – 4	De gemeente vraagt de politie om bijtincidenten te registreren om daarmee meer inzicht te krijgen in de problematiek. Dit kan mogelijk bijdragen aan het vinden van juiste oplossingen.
4 – 5	Inventariseren in welke huizen in Houten ouderen en huisdieren bij elkaar kunnen wonen en hiervan een lijst publiceren op internet en in de lokale krant.
4 – 6	De gemeente bespreekt dierenwelzijn met zorginstellingen zoals thuiszorgorganisaties en bejaardenhuizen, waarin de volgende punten aan bod komen: - Uitbreiding van het aantal woonzorg- en verpleeghuizen waar ouderen met hun huisdier welkom zijn; - Leggen van contact met familie of de Dierenbescherming wanneer wordt vermoed dat een dier niet de verzorging krijgt die het nodig heeft.
5 – 1	Levende kerststallen en andere evenementen met levende dieren worden zoveel mogelijk ontmoedigd in Houten. De gemeente organiseert zelf geen levende kerststallen.
5 – 2	De gemeente stuurt vergunningaanvragen voor paardenmarkten door naar de Dierenbescherming.
5 – 3	De gemeente beoordeelt vergunningaanvragen voor paardenmarkten conform het protocol paardenmarkten wat is opgesteld door de Dierenbescherming.
5 – 4	De gemeente nodigt mensen die in Houten een wedstrijd met dieren willen organiseren uit voor een gesprek met de wethouder dierenwelzijn.
6 – 1	De gemeente zet zich in samenwerking met de dierenambulance actief in om het probleem van zwervkatten op te lossen. Daarvoor faciliteert zij vangacties en biedt, in het kader van haar wettelijke taak ten aanzien van zwervend aangetroffen dieren, financiële ondersteuning aan dierenartsen voor castratie/sterilisatie van verwilderde katten, of 14-daagse opvang van deze dieren.
6 – 2	De gemeente staat benuttingsjacht op gronden die haar eigendom zijn niet toe. Enkel in het geval van beheer en schadebestrijding is de jacht als uiterste maatregel toegestaan.
6 – 3	De gemeente past bij beheer en schadebestrijding het 'nee, tenzij'-principe toe.
6 – 4	In het geval van structurele overlast van dieren schakelt de gemeente bij de bestrijding hiervan een erkend faunabeheerbedrijf in, een medewerker van de gemeente met voldoende ecologische kennis of de gemeentelijke ongedierte- en plaagdierenbestrijder.
6 – 5	De gemeente geeft informatie aan burgers over manieren van schade beperken en legt daarbij de nadruk op diervriendelijke en preventieve maatregelen.
6 – 6	De gemeente draagt zorg voor certificering voor het gebruik van gif in de buitenruimte.
6 – 8	De gemeente houdt bij het beheer en inrichting van de openbare ruimte rekening met de biodiversiteit door waar mogelijk, ecologisch te beheren en voldoende variëteit in beplanting aan te brengen.
6 – 12	De gemeente heeft aandacht voor de bestrijding van botulisme en blauwalg en voeren werkzaamheden uit om de waterkwaliteit te handhaven of te verbeteren.
6 – 13	De gemeente ziet er tijdens ons toezicht op werkzaamheden op toe dat de aannemers zich aan hun wettelijke plichten houden.

6 – 15	De gemeente Houten gaat zorgvuldig om met de locatiebepaling van windmolens. Bij de locatiebepaling houdt de gemeente expliciet rekening met dierenwelzijnsaspecten bij windmolens.
6 – 16	De gemeente stelt een vuurwerkvrije zone in rond de kinderboerderij.
6 – 17	De gemeente laat bij evenementen die door of namens de gemeente zijn georganiseerd geen ballonnen of wenslampionnen meer op en past een ontmoedigingsbeleid toe bij de vergunningverlening van evenementen aan derden.
6 – 18	De gemeente publiceert in het voor- en najaar een artikel in 't Groentje en op de website over onderhoud en beheer van groen en de regels die daarvoor gelden in de Wet Natuurbescherming.
6 – 19	De gemeente brengt de ecologische infrastructuur in kaart en zorgt dat waar mogelijk ontbrekende stukken worden ingevuld en treedt hiervoor in overleg met weg-, spoor- en waterbeheerders.
6 – 20	De gemeente stelt zich constructief op bij de bestrijding van Jakobskruid als hier door de provincie of andere partijen om wordt gevraagd.
6 – 21	De gemeente communiceert een aantal keer per jaar over kleine ruimtelijke ingrepen in relatie tot dierenwelzijn en de verplichtingen die bewoners hierin hebben conform de Wet Natuurbescherming.
6 – 22	De gemeente draagt er zorg voor dat diegenen die ruimtelijke ingrepen doen of hierbij betrokken zijn, goed op de hoogte zijn van de geldende gedragscode en volgens deze gedragscode werken en controleert hier regelmatig op. Dit geldt zowel voor externen als eigen werknemers.
6 – 23	De gemeente besteedt in haar bestemmingsplan aandacht aan dierenwelzijn en soortenbescherming.
6 – 24	De gemeente stimuleert vleermuisvriendelijk bouwen, verbouwen, slopen en isoleren en werkt aan vleermuisvriendelijke verlichting.
6 – 25	De gemeente geeft (via haar website) voorlichting over vleermuizen in stedelijk gebied en informeert zo burgers en aannemers over vleermuizen en vleermuisvriendelijk werken.
7 – 1	De gemeente blijft met de Stichting Buitenwereld in gesprek over de kwaliteit van de zorg voor dieren en andere aspecten die het met welzijn van de boerderijdieren te maken hebben, zoals het uitlenen van dieren voor evenementen.
7 – 2	Brandveiligheid van stallen meenemen in de besprekingen TUO (taakuitvoeringsovereenkomst) tussen gemeente en VRU.
7 – 3	Brandveiligheid standaard blijven beoordelen bij nieuwbouw en verbouw.
7 – 4	Blijvende aandacht voor gerichte controles op brandveiligheid.
8 – 1	De gemeente ondersteunt initiatieven uit de samenleving die het dierenwelzijn in Houten bevorderen waar nodig met uren.
8 – 2	De gemeente wijst de externe cateraar erop om bij het bepalen van het assortiment rekening te houden met dierenwelzijn door het aandeel diervriendelijke producten te maximaliseren. Een voorbeeld van diervriendelijke producten zijn die met het Beter Leven kenmerk van de Dierenbescherming.
8 – 3	In overleg met Communicatie zet de gemeente de beschikbare communicatie-instrumenten in voor de communicatie over dieren en dierenwelzijn.

10.3 Overzicht onderzoeksvragen

Naast het uitvoeringsprogramma zijn er in deze nota ook onderzoeksvragen geformuleerd. Het voorstel is om deze punten de komende 2 jaar te onderzoeken. Daarbij gaat het om de (financiële) haalbaarheid. Over 2 jaar zullen de resultaten van dit onderzoek aan de raad worden voorgelegd als 'Uitvoeringsprogramma +'. Daarmee wordt de raad in de gelegenheid gesteld een keuze te maken uit deze actiepunten en kan zij haar eigen ambitieniveau vaststellen.

4 – 7	Houten onderzoekt hoe groot de problematiek rond dierenwelzijn en minima is en kijkt naar mogelijke oplossingsrichtingen.
6 – 7	De gemeente onderzoekt de mogelijkheden om, bij de inrichting van het recreatiegebied op de Meerpaal, op het terrein ten zuidoosten van de sportvelden alsnog ruimte te bieden voor de aanwezige weidevogels.
6 – 9	De gemeente onderzoekt de mogelijkheden voor een bijenhotel bij de kinderboerderij en de speeltuin.
6 – 10	De gemeente onderzoekt waar eventuele kleine aanpassingen gedaan kunnen worden om dieren een veilige oversteekplaats te bieden.
6 – 11	De gemeente onderzoekt of en waar het zinvol is om kikkertrappen in putten en straatkolken toe te passen en neemt de financiële consequenties in het onderzoek mee.
6 – 14	De gemeente onderzoekt mogelijke locaties voor de realisatie van natuurvriendelijke oevers.
6 – 26	De gemeente onderzoekt de mogelijkheden voor soortbeschermingsplannen.
8 – 4	De gemeente onderzoekt de mogelijkheden voor bewustwording van dierenwelzijn bij kinderen. Mogelijke acties kunnen zijn <ul style="list-style-type: none"> - Dierenwelzijn actief onder de aandacht brengen bij scholen, bv. door medewerkers van de dierenambulance in te zetten voor informatielessen. - Organiseren van een tekenwedstrijd over b.v. weidevogels. - Bewustwording van dierenwelzijn door het gebruik van social media. - Informeren over de paddentrek op scholen en richting bewoners.

Bijlage A Wettelijk kader

1 Zorgplicht

Iedere burger heeft op grond van artikel 1.4 van de Wet dieren en artikel 2 van de Flora- en faunawet een zorgplicht voor dieren. In beide gevallen houdt dit in dat handelingen die mogelijk schade kunnen toebrengen aan het dier achterwege moeten worden gelaten of, voor zo ver mogelijk, moeten worden voorkomen dan wel beperkt. Voor de Wet dieren is daarnaast in artikel 2.1 vastgelegd, dat iedereen verplicht is een dier in nood te helpen en het verboden is een dier de nodige zorg te onthouden. Dit is vastgelegd in afzonderlijke strafbepalingen over dierenmishandeling en –verwaarlozing. Deze bepalingen gelden, bij wijze van uitzondering, ook voor in het wild levende (niet gehouden) dieren. In het geval van de Flora- en faunawet houdt de zorgplicht in, dat in het wild levende dieren in principe met rust moeten worden gelaten. Maar men moet gewonde of zieke dieren wel helpen. Dit kan bijvoorbeeld door het dier naar een opvang te brengen of een dierenambulance te bellen. Ook de Wet Natuurbescherming, die ingaat op 1 januari 2017 zal weer een zorgplicht hebben.

2 Gezelschapsdieren

Op landelijk niveau bestaat het belangrijkste wettelijke kader voor dierenwelzijn uit de Wet Dieren en de Flora- en faunawet. Dit zijn beide kaderwetten die hoofdlijnen in de regelgeving bevatten. Uit nationale regelgeving vloeien bevoegdheden voort aan provincies en gemeenten. Gemeenten hebben invloed op dierenwelzijn door apart beleid voor dierenwelzijn op te stellen zoals deze nota. Maar ook regelgeving in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV), bestemmingsplannen, kapvergunningen en verkeersmaatregelen kunnen invloed hebben op het welzijn van dieren.

Waar de rol van de Rijksoverheid vooral ligt in wetgeving, ligt die van de gemeente meer in de voorwaardenscheppende sfeer. De gemeente zorgt er door middel van informatievoorziening voor dat bewoners de weg kunnen vinden op het gebied van dierenwelzijn en zorgt ervoor dat de ondersteunende organisaties zoals asielen en de dierenambulance goed kunnen functioneren en de uitbestede wettelijke taken kunnen uitvoeren.

Wet dieren

Op 1 januari 2013 is de Wet dieren in werking getreden. De Wet dieren is een kaderwet. Dit betekent dat de wet zelf een beperkt aantal regels stelt en daarnaast de mogelijkheid biedt om allerlei deelonderwerpen (bijvoorbeeld regels ten aanzien van houden en doden van dieren) te regelen via Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) en ministeriële regelingen.

De Wet dieren is de belangrijkste wet met betrekking tot gehouden dieren (onder andere landbouwhuisdieren en gezelschapsdieren) en bundelt alle regels ten aanzien van deze dieren in één wet. De Wet dieren is ter vervanging van de volgende oude wetten:

- Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd)
- Diergeneesmiddelenwet
- Wet op de dierenbescherming (inclusief Waak- en heemhondenbesluit)
- Wet op de uitoefening van de diergeneeskunde 1990
- Kaderwet diervoeders
- Landbouwkwaliteitswet

De belangrijkste regels op het gebied van dierenwelzijn zijn opgenomen in drie AMvB's. Het betreft het:

1. besluit houders van dieren: algemene regels voor het houden van dieren, het doden van dieren en evenementen met dieren. Verder bevat het besluit aanvullende regels over dierenmishandeling en specifieke regels voor het houden van bepaalde diersoorten (runderen, varkens, kippen).
2. besluit gezelschapsdieren (vervangt het Honden- en kattenbesluit 1999): specifieke regels over het bedrijfsmatig houden, fokken en verhandelen of verkopen van gezelschapsdieren. Zo mogen gezelschapsdieren bijvoorbeeld niet verkocht worden aan kinderen onder de 16 jaar en worden er regels gesteld over het maximaal aantal nestjes dat een dier mag krijgen.
3. besluit diergeneeskundigen: regels over toegestane lichamelijke ingrepen.

Wettelijk verplichte opvang van huisdieren

Gemeenten hebben, naast de zorgplicht die voor iedereen geldt, een wettelijke verplichting met betrekking tot het opvangen van zwerfend aangetroffen dieren. In artikel 8 lid 3 van het Burgerlijk Wetboek (boek 5) is vastgelegd dat een gevonden dier, met een vermeende eigenaar, onder de verantwoordelijkheid van de gemeente valt. De gemeente moet deze 'gevonden zaak' gedurende 14 dagen voor de eigenaar bewaren. Wanneer de eigenaar zich niet binnen deze termijn meldt, wordt de gemeente eigenaar van het dier. De gemeente mag vervolgens ook bepalen wat er met het dier gebeurt. Bij voorkeur draagt de gemeente het via een officiële eigendomsoverdracht over aan een dierenopvang en staat daarbij het juridisch eigendom af aan de opvang. Vanuit de opvang kan daarna voor herplaatsing worden gezorgd. In de periode dat het dier door de gemeente wordt 'bewaard' is de gemeente verantwoordelijk voor alle kosten voor verzorging en vervoer. Wanneer een eigenaar zich binnen de periode van 14 dagen meldt of wordt achterhaald, zijn de gemaakte kosten voor zijn/haar rekening.

Weigert de eigenaar de opgegeven kosten te voldoen, dan vervalt het eigendom van het dier na een maand alsnog aan de gemeente of de opvang. Volgens de wet is de gemeente dus de eerste 14 dagen nadat een zwerfdier is gevonden verantwoordelijk voor opvang.

Dieren komen niet enkel in de opvang terecht omdat zij op straat zijn gevonden. Het kan ook zo zijn dat dieren opvang nodig hebben als gevolg van een huisontruiming, huiselijk geweld, arrestatie of (gedwongen) opname van de eigenaar. Volgens de Algemene Wet Bestuursrecht is een gemeente verplicht om in de situatie van huisontruimingen 'zaken' tijdelijk op te slaan. Wanneer een 'zaak', een dier in dit geval, in beslag wordt genomen, kan de gemeente het maximaal 13 weken in bewaring houden. Wanneer het na deze periode niet mogelijk is om het dier weer over te dragen aan de rechtmatige eigenaar, is de gemeente bevoegd het over te dragen, te verkopen of te euthanaseren.

3 Vrij levende dieren

Wet Natuurbescherming

De Wet Natuurbescherming is een samenvoeging van de oude Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en de Boswet. De samenvoeging had als doel de wetgeving met betrekking tot natuurbescherming te harmoniseren, bundelen en vereenvoudigen. De Wet Natuurbescherming treedt naar verwachting in op 1 januari 2017.

Flora- en faunawet

De kern van de Flora- en faunawet is dat diegene die verantwoordelijk is voor een ruimtelijke ingreep moet nagaan of er beschermde plant- en diersoorten zijn in het plangebied. Aan de hand daarvan kan hij nagaan of deze planten en dieren nadelige gevolgen ondervinden van de ingreep. Hij is verplicht in de gegeven omstandigheden zorgvuldig te handelen.

De wet geeft ook aan voor welke zaken de minister of staatssecretaris van Economische Zaken verantwoordelijk is en voor welke zaken het college van Gedeputeerde Staten (GS). De provincie heeft een taak bij de uitvoering van de Flora- en faunawet en de beschermingsmaatregelen.

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van plant- en diersoorten die in het wild voorkomen. De wet geldt voor zowel inheemse (van nature in Nederland voorkomende) als uitheemse (van nature niet in Nederland voorkomende) soorten. Daarnaast heeft de wet als doel dat alle in het wild levende dieren en planten zo veel mogelijk met rust worden gelaten, niet alleen de zeldzame soorten. De Flora- en faunawet gaat, naast soortenbescherming, uit van de erkenning van de intrinsieke waarde van dieren en planten. Dat wil zeggen dat dieren en planten op zichzelf waardevol zijn, dus ongeacht hun betekenis of nutswaarde voor mensen. Ook is er een zorgplicht opgenomen. Deze houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en hun directe leefomgeving. Handelingen met nadelige gevolgen moeten achterwege worden gelaten of, voor zo ver mogelijk, worden voorkomen, beperkt of ongedaan worden gemaakt. Indien dieren moeten worden bestreden, mag het welzijn van dieren niet onnodig worden aangetast en mogen dieren niet onnodig lijden. Via de wet zijn middelen aangewezen voor het vangen en doden van dieren en veel dieren mogen alleen bestreden worden als de provincie of het ministerie van Economische Zaken daarvoor een ontheffing van een verbodsbepaling heeft afgegeven of hiervoor een generieke aanwijzing of een vrijstelling heeft gegeven. De precieze regels voor het bestrijden van dieren verschillen per diersoort en/of situatie.

Beschermde plant- en diersoorten

De Flora- en faunawet wijst aan welke soorten als 'beschermde' worden aangemerkt. Als beschermde diersoorten zijn bij wet aangewezen (artikel 4 van de wet):

- alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren, met uitzondering van gedomesticeerde diersoorten en de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis (aan te wijzen bij AMvB);
- alle van nature op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten vogels, met uitzondering van gedomesticeerde vogelsoorten (aan te wijzen bij AMvB);
- alle van nature in Nederland voorkomende soorten amfibieën en reptielen;
- alle van nature in Nederland voorkomende soorten vissen, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is.

De overige diersoorten (inheems en uitheems) zijn, net als circa 90 inheemse plantensoorten (artikel 5), alleen beschermd als zij bij AMvB of bij ministeriële regeling als beschermde soort zijn aangewezen. In 'rode lijsten' zijn diersoorten opgenomen die van nature in ons land voorkomen en met uitsterven worden bedreigd of speciaal gevaar lopen.

Algemene verbodsbepalingen

De belangrijkste artikelen voor de bescherming van individuele exemplaren van beschermde diersoorten zijn de bepalingen die specifieke handelingen, welke een nadelig effect hebben op deze soorten en hierdoor direct het voortbestaan van individuele of groepen beschermde planten en dieren aantasten of bedreigen, verbieden. Zo verbiedt artikel 8 het plukken van beschermde inheemse plantensoorten, artikel 9 het doden, verwonden en vangen van beschermde inheemse dieren; artikel 10 het opzettelijk verontrusten van beschermde inheemse dieren, artikel 11 het beschadigen of verstoren van nesten, holen en dergelijke en artikel 12 het zoeken en rapen van eieren van beschermde inheemse dieren. Daarnaast bevat de Flora- en faunawet verbodsbepalingen voor het bezit, de handel en het vervoer van beschermde dieren (artikel 14).

Bescherming van leefgebieden

Bij het beschermen van leefgebieden gaat het in de Flora- en faunawet om kleine gebieden, zoals een grot of een fort waar vleermuizen voorkomen, een plek in het bos waar veel orchideeën staan of een stadsmuur met muurhagedissen of muurplanten. De provincie kan zo'n gebied aanwijzen als beschermde leefomgeving, waardoor bepaalde handelingen, zoals bouwwerkzaamheden, verboden kunnen worden.

De Natuurbeschermingswet

De Flora- en faunawet focust voornamelijk op de bescherming van soorten en de directe leefomgeving van deze soorten. Om grotere gebieden te beschermen, is er aparte wetgeving. De Natuurbeschermingswet 1998, die in 2005 in werking is getreden, is hier een voorbeeld van. Binnen deze wet wordt onderscheid gemaakt tussen drie typen gebieden, namelijk: beschermde natuurmonumenten, gebieden die zijn aangewezen voor de uitvoer van verdragen of andere internationale verplichtingen en Natura-2000 gebieden. De beschermde natuurmonumenten zijn bijzonder waardevolle en kwetsbare natuurgebieden, die extra bescherming behoeven. Wanneer deze gebieden zich binnen de gemeente bevinden, moet de gemeente eerst bij de provincie een vergunning aanvragen als zij activiteiten, zoals bouw- of sloopwerkzaamheden, wil laten plaatsvinden in of om het gebied. Natura-2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden en is een initiatief van de Europese Unie, met als doel de gevarieerde en rijke natuur in Europa te behouden. Binnen Natura-2000 vallen alle gebieden die zijn beschermd op grond van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en ook zijn opgenomen in de Natuurbeschermingswet. Voor het beheren van gebieden worden beheerplannen opgesteld met als doel de natuur te verbeteren. De gemeente heeft formeel geen bevoegdheden ten aanzien van beheerplannen, maar bij het opstellen van beheerplannen voor Natura-2000 gebieden moet de gemeente wel worden betrokken, omdat het grondgebied van de gemeente betreft. Vergunningen worden alleen door de provincie afgegeven, als vast is komen te staan dat de activiteit geen aantasting van natuurlijke kenmerken van het gebied tot gevolg heeft op basis van de habitattoets en er geen externe werking is naar beschermde gebieden in de omgeving.

Jacht

In de Flora- en faunawet worden zes diersoorten als vrij bejaagbaar aangemerkt. Dit zijn: haas, fazant, patrijs, wilde eend, konijn en houtduif. Op de patrijs mag feitelijk niet worden gejaagd, omdat die op de 'rode lijst' staat van diersoorten die met uitsterven worden bedreigd of speciaal gevaar lopen. Daarom is de jacht op de patrijs gesloten (i.e. er is geen jachtseizoen voor aangewezen). Op de vrij bejaagbare soorten mag alleen tijdens de openingstijden van de jacht worden gejaagd. Openingstijden zijn door het ministerie van Economische Zaken per diersoort vastgesteld. Buiten deze periodes geldt voor deze soorten, net als voor niet-wildsoorten, een regime van beheer en schadebestrijding. De wet geeft ook aan wie er mag jagen. Het 'genot van de jacht' is gekoppeld aan het bezit of gebruik van de grond, maar kan worden verhuurd aan anderen als bijvoorbeeld de eigenaar of de grondgebruiker niet zelf de wildstand wil beheren. Zolang een pachter of grondgebruiker toestemming verleent, kan de gemeente 'het genot van de jacht' op gemeentegronden verhuren. Wettelijk mag er niet gejaagd worden in beschermde natuurmonumenten, Wetlands en Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. In een beschermde leefomgeving is de jacht niet toegestaan, als die in strijd is met de voorschriften in het aanwijzingsbesluit. Ook gebieden met een planologische bescherming, zoals nationale landschappen of een toebedeelde functie 'buitengebied' of 'natuur', zijn niet geopend voor de jacht, wanneer dit blijkt uit de voorschriften in het bestemmingsplan.

Schadebestrijding

Naast een ontheffing van de Flora- en faunawet moeten handelingen met als doel schadebestrijding ook getoetst worden aan de Natuurbeschermingswet en wordt er een belangenafweging gemaakt. De belangenafweging bij schadebestrijding binnen beschermde natuurgebieden kan anders uitvallen dan bij schadebestrijding buiten beschermde natuurgebieden. Beschermde natuurgebieden zijn immers speciaal aangewezen om rust en veiligheid te waarborgen. Zo dient bescherming van vogels hier bijvoorbeeld zwaarder te wegen. Bestrijding van soorten waarvoor het natuurgebied speciaal is aangewezen, is in ieder geval uitgesloten. Van sommige diersoorten ervaart men wel eens overlast. Om die reden is het wettelijk toegestaan dieren te verontrusten of doden. De staatssecretaris van het ministerie van Economische Zaken of Gedeputeerde Staten (GS) bij provincies bepalen wie welke gewervelde (land)dieren mag verstoren en doden, en onder welke voorwaarden. De Flora- en faunawet sluit enkele diersoorten, waaronder de bruine rat en de huismuis, uit van bescherming. Andere diersoorten zijn wel beschermd, maar kunnen via een vrijstelling, aanwijzing of een ontheffing, toch verstoord of gedood worden. In algemene maatregelen van bestuur, hangend onder de Flora- en faunawet, is voor verschillende diersoorten aangegeven in welke gevallen en op welke manieren schadebestrijding mag worden toegepast en deze soorten dus verstoord of gedood mogen worden. Voor alle diersoorten geldt dat doding alleen mag plaatsvinden met de daarvoor toegestane middelen en dat lijden zo veel mogelijk dient te worden voorkomen. Voor alle beschermde diersoorten geldt dat dieren alleen veront-

rust of gedood mogen worden als er geen andere bevredigende oplossing voor handen is en de stand van de soort niet onder druk komt te staan (er moeten voldoende dieren van de soort aanwezig zijn). Dit laatste geldt niet voor uitheemse soorten.

Voor schadebestrijding wordt onderscheid gemaakt tussen vier categorieën van diersoorten:

- A. niet-beschermde of van bescherming vrijgestelde soorten die onder voorwaarden, zoals het juiste gebruik van toegestane middelen, door iedereen mogen worden verstoord, gevangen of gedood (onder andere bruine rat en huismuis);
- B. landelijk vrijgestelde soorten die mogen worden verontrust, gevangen of gedood om schade aan gewassen, vee, bos, visserij of andere fauna te voorkomen (onder andere Canadese gans en vos);
- C. provinciaal vrijgestelde soorten (meest gebruikelijk) die met toestemming van de provincie mogen worden verontrust, gevangen of gedood (onder andere grauwe gans en spreeuw);
- D. soorten waarvoor de provincie kan bepalen of er beheer moet plaatsvinden om aantallen laag of beperkt te houden (tot een aantal van nul bij uitheemse soorten) en zo overlast te voorkomen (onder andere de muskusrat en verwilderde kat).

Een overzicht van niet-beschermde of landelijk vrijgestelde soorten en toegestane middelen voor verstoren of doden, is te vinden in het Besluit beheer en schadebestrijding dieren en het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten of via de soortendatabase van het ministerie van Economische Zaken. Provinciaal vrijgestelde soorten zijn te vinden op de websites van de betreffende provincies.

Overige beschermde diersoorten die overlast veroorzaken en niet op vrijstellingslijsten staan, mogen alleen verstoord of gedood worden via een ontheffing. Wie de ontheffing afgeeft, hangt af van het belang waarop een ontheffing aangevraagd wordt. Als ontheffing nodig is in het belang van volksgezondheid en openbare veiligheid, veiligheid luchtverkeer, schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of het voorkomen van schade aan flora en fauna, dan moet deze bij provincie aangevraagd worden. In beginsel worden ontheffingen slechts verleend aan faunabeheereenheden op basis van een door GS goedgekeurd faunabeheerplan. Voordat van de ontheffing gebruik kan worden gemaakt, dient de grondgebruiker schriftelijk toestemming te hebben verleend voor het betreden van de door hem gebruikte gronden of opstallen.

Betreft het dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en omwille van, voor het milieu wezenlijk gunstige effecten of het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren, dan is het ministerie van Economische Zaken het loket om een ontheffing aan te vragen voor het verstoren of doden van beschermde dieren.

Ruimtelijke ingrepen

Als de gemeente aan het werk gaat in de openbare ruimte, krijgt zij te maken met de Flora- en faunawet, die planten- en diersoorten beschermt. Beschermde dieren mogen in beginsel niet opzettelijk worden verontrust of gedood en vaste rust- en verblijfplaatsen moeten intact blijven. De gemeente dient hier dus rekening mee te houden. Ook kunnen er door de provincie stukken natuur worden aangewezen als beschermde leefomgeving, maar deze mogelijkheid is in de praktijk nog niet toegepast. De Flora- en faunawet stelt voor beschermde plant- en diersoorten een specifiek regime voor wat betreft ontheffingen. Er wordt hierbij een indeling gemaakt in drie categorieën: algemene soorten, overige soorten en streng beschermde soorten (volgens AMvB artikel 75 Flora- en faunawet). Overzichten van de soorten zijn te vinden via de soortendatabase van het ministerie van Economische Zaken. Op de website van Dienst Regelingen staat informatie over regels met betrekking tot ruimtelijke ingrepen en worden hulpmiddelen aangeboden voor initiatiefnemers, vergunningverleners en handhavers. De Rijksoverheid heeft verder een brochure gemaakt over ruimtelijke ingrepen. Hierin is kort beschreven waar men rekening mee dient te houden.

In 2012 is een start gemaakt met het opstellen van zogenaamde soortenstandaards²¹ voor de soorten waarvoor het vaakst een ontheffing wordt aangevraagd. In deze soortenstandaards wordt per soort beschreven welke maatregelen effectief zijn wanneer bijvoorbeeld nieuwe verblijfplaatsen moeten worden aangeboden. In vereenvoudigde vorm komen deze standaards ook terug in de maatregelen- en effectenindicatoren, die in het najaar van 2013 zijn gelanceerd door het Ministerie van Economische Zaken. Om mensen wegwijs te maken in alle zaken rondom de Flora- en faunawet, is in het najaar van 2013 eveneens een 'routeplanner' gepresenteerd.

Algemene soorten

Voor ongeveer 40 in Nederland algemeen voorkomende beschermde soorten (waaronder konijn, egel, veldmuis, mol, ree, bruine kikker en gewone pad) wordt aangenomen dat het voortbestaan van de

soort niet in gevaar komt, wanneer dieren van deze soort een keer worden verstoord of geschaad. Daarom is het voor deze soorten niet nodig een ontheffing aan te vragen bij de volgende activiteiten:

- Regulier (ook wel bestendig genoemd) beheer en onderhoud (bijvoorbeeld waterschapsbeheer, natuurbeheer, bosbouw en landbouw);
- regulier gebruik (bijvoorbeeld defensie en recreatie);
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (bijvoorbeeld woningbouw en wegeaanleg).

Voor andere activiteiten is wel een ontheffing nodig – deze wordt getoetst aan het criterium ‘doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort’, oftewel de zogenaamde ‘lichte toets’. In alle gevallen gelden als ‘vangnetten’ de in de Flora- en faunawet opgenomen zorgplicht (artikel 2) en de regels over dieren mishandeling, zoals die zijn opgenomen in de Wet dieren. Ook met algemene soorten mag dus niet zomaar alles worden gedaan. Er is hier sprake van een grijs gebied in relatie tot de hiervoor geschetste regels. Beoordeling zal per situatie moeten plaatsvinden.

Overige soorten

Dit zijn beschermde soorten die niet onder de categorie ‘algemeen’ of ‘streng beschermd’ vallen en een strengere bescherming hebben dan algemene soorten. Voorbeelden zijn eekhoorn, steenmarter, edelhert, levendbarende hagedis, vals heideblauwtje, moerasparelmoervlinder, kleine modderkruiper. Voor de meeste activiteiten (regulier beheer, onderhoud en gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen) zijn deze soorten vrijgesteld voor een ontheffingsaanvraag, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een goedgekeurde gedragscode. In zo’n code geeft een sector of organisatie zelf aan welke gedragslijnen men volgt om het schade van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Een voorbeeld hiervan kan zijn dat er altijd eerst wordt geïnventariseerd waar de soorten precies voorkomen en daar met de werkzaamheden rekening mee wordt gehouden door bijvoorbeeld een hol af te schermen of de standplaats van planten aan te geven. Ook een groot aantal gemeenten heeft een dergelijke gedragscode.

De meeste gedragscodes kunnen worden overgenomen, zodat niet iedereen zelf een eigen gedragscode hoeft op te stellen. Wanneer er niet volgens een gedragscode wordt gewerkt, is er nog steeds een ontheffing nodig. Ook is er een ontheffing nodig voor werkzaamheden die op een andere manier dan gebruikelijk worden uitgevoerd en in die vorm niet zijn vastgelegd binnen een gedragscode en voor grootschalige veranderingen, zoals het afgraven van een duingebied in het kader van natuurontwikkeling. Een overzicht van bestaande gedragscodes is te vinden op de website van het DRloket (Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken).

Streng beschermde soorten

Het gaat hierbij om ongeveer honderd min of meer zeldzame soorten waaronder de das, hamster, veldspitsmuis, ringslang, boommarter, alle soorten vleermuizen, vroedmeesterpad, kleine groene kikker, adder en hazelworm. Voor ruimtelijke ontwikkelingen geldt in deze gevallen géén vrijstelling op basis van een gedragscode. Het is wel mogelijk een ontheffing aan te vragen. Een ontheffingsaanvraag voor streng beschermde soorten wordt getoetst op basis van drie voorwaarden waaraan moet worden voldaan en die samen de zogenaamde ‘uitgebreide toets’ vormen:

- er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang (bijv. onderzoek en onderwijs, volksgezondheid);
- er is geen goed alternatief;
- er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Beschermde leefomgeving

De Flora- en faunawet maakt het mogelijk dat kleine leefgebieden en objecten door de provincie worden aangewezen als beschermde leefomgeving. Dit gebeurt als deze locaties van groot belang zijn voor het voortbestaan van diersoorten. Hierbij valt te denken aan een fort of bunker waarin vleermuizen overwinteren of aan een dassenburcht. De aanwijzing maakt het mogelijk bepaalde handelingen te verbieden of strenge voorwaarden te stellen aan de handelingen op die bewuste plaats, die de kwaliteit van de beschermde leefomgeving kunnen aantasten. Het instellen van een beschermde leefomgeving is in de praktijk echter nog zelden of nooit toegepast. Dit komt deels omdat bekende verblijfplaatsen op zichzelf al beschermd zijn op basis van artikel 11 van de Flora- en faunawet. De maatregel zou kunnen werken bij soorten waarvan de exacte verblijfplaats vaak slecht is aan te tonen, zoals een overwinteringsplek van ringslangen.

Nesten van broedende vogels zijn ook beschermd en voor een aantal vogelsoorten, die elk jaar gebruik maken van hetzelfde nest, zijn hun nesten het hele jaar door beschermd. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de ooievaar, de slechtvalk en de oehoe. De complete lijst is te vinden via de website van het DRloket

Gemeentelijke vergunningen

De gemeente is verantwoordelijk voor een groot aantal onderwerpen, inclusief het afgeven van vergunningen die daarmee samenhangen. Een aantal daarvan zijn direct relevant voor onderwerpen in

deze nota. Bijvoorbeeld in relatie tot de vestiging en uitbreiding van veehouderijbedrijven, schuilstallen en evenementen met dieren. Hier worden kort enkele van de belangrijkste regelingen beschreven. De Wet op de ruimtelijke ordening (Wro) regelt de inrichting van het land. Zowel de Rijksoverheid, provincies als gemeenten dienen hierover beleid op te stellen in een structuurvisie en verordening ruimte, die betrekking hebben op hun eigen grondgebied. De verdere uitvoering van deze visie geschiedt via bestemmingsplannen. Daarin staat concreet beschreven welke doeleinden zijn toegewezen aan de verschillende gebieden en wijken (bijvoorbeeld 'recreatie', 'landbouw' of 'wonen') en wat daar onder welke voorwaarden mag gebeuren. Bijvoorbeeld in hoeverre uitbreiding van een veehouderijbedrijf is toegestaan (aantal dieren of anderszins). Dit kan ook relevant zijn voor het al dan niet mogen plaatsen van een schuilstal (lees: een bouwwerk) in het buitengebied. Een variant op het bestemmingsplan is de 'beheersverordening', voor gebieden waar geen ruimtelijke ontwikkelingen worden voorzien. Dan wordt de bestaande situatie vastgelegd. De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) uit 2010 regelt de omgevingsvergunning. Dit is een geïntegreerde vergunning voor bouwen, wonen, monumenten, natuur en milieu. Deze kan bijvoorbeeld relevant zijn bij de bouw of uitbreiding van een dierenasiel. De omgevingsvergunning kan ook vergunningen bevatten op grond van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. De omgevingsvergunning moet worden aangevraagd bij de gemeente. Hier is voor gekozen om voor burgers en bedrijven een duidelijk loket te creëren. De gemeente moet soms wel weer afstemmen bij de verdere behandeling ervan. Zo moet zij bijvoorbeeld toestemming vragen aan het Ministerie van EZ, als het gaat om handelingen met schadelijke gevolgen voor planten en/of dieren, zoals bedoeld in de Flora- en faunawet.

Op grond van artikel 174 van de Gemeentewet is de burgemeester belast met het toezicht op 'openbare samenkomsten en vermakelijkheden'. Dit raakt aan aspecten van openbare orde en veiligheid, waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. Vaak wordt deze bevoegdheid nader uitgewerkt in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en stelt de gemeente ook een evenementenbeleid op. Daarin is onder meer bepaald voor welke evenementen een evenementenvergunning nodig is. Vaak geldt daarbij een indeling naar omvang van de evenementen. Na een toets aan het beleid kan een evenementenvergunning worden verleend, inclusief daarbij geldende vereisten en beperkingen. Naast een evenementenvergunning, kan soms ook een omgevingsvergunning vereist zijn. Bijvoorbeeld als een evenement zich afspeelt in of nabij een natuurgebied en verstoring van de aldaar aanwezige dieren aan de orde is. Dit is afhankelijk van de specifieke omstandigheden (aard van de overlast, aanwezige diersoorten).

4 Productie- en landbouwhuisdieren

Op landelijk niveau bestaat het belangrijkste wettelijk kader voor productiedieren uit onder andere de Wet Dieren en het besluit Houders van Dieren. Uit nationale regelgeving vloeien bevoegdheden voort aan provincies en gemeenten. Gemeenten hebben invloed op dierenwelzijn door regelgeving in de APV op te stellen, handhaving te faciliteren en bestemmingsplannen op te stellen waarin rekening wordt gehouden met dierenwelzijn.

5 Rampen en calamiteiten

Rampen- en crisisbeheersing vallen onder de verantwoordelijkheid van de burgemeester. In gevallen die de gemeentegrenzen overstijgen valt de beheersing onder de voorzitter van de veiligheidsregio en in uitzonderlijke gevallen onder de minister van Veiligheid en Justitie. In rampenplannen en rampenbeheersingsplannen dient te worden aangegeven hoe naast mensen ook dieren (gezelschapsdieren, vrij levende dieren en gehouden dieren) gered kunnen worden.

Het Regionaal crisisplan is een multidisciplinair plan voor gemeenten, brandweer, politie en GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen). Het plan beschrijft hoe de hulpverleningsorganisaties handelen tijdens een ramp of crisis. Ook de gemeentelijke bevolkingszorgprocessen zijn beschreven in het Regionaal Crisisplan.

De gemeente is verantwoordelijk voor vijf bevolkingszorgprocessen. Publieke zorg is een van deze vijf bevolkingszorgprocessen. Publieke zorg kent drie deeltaken. Twee van deze deeltaken zijn:

- het opvangen van (niet gewonde) mensen en dieren voor de periode dat ze (nog) niet naar huis kunnen terugkeren, hun huis niet kunnen bereiken;
- het voorzien van niet gewonde mensen en dieren in de behoefte aan primaire levensbehoeften zoals water, energie, voedsel, huisvesting, kleding, geld en goederen.

Bijlage B Genodigden startbijeenkomst dierenwelzijnsbeleid

Dierenartsen

Dierenkliniek Houten
Dierenkliniek Houten-Zuid Overdam
Dierenkliniek Houten-Zuid
Dierenkliniek Wulven
Dierenkliniek Dierenkriek
Dierenartsenpraktijk Schonauwen
Dierenartsenpraktijk Krommerijnstreek

Dierenopvang

Dierenbeschermingscentrum regio Utrecht
Stichting Dierenambulance De Heuvelrug
Dierentehuis Zeist e.o.
Dierenpension Hendrik's Hoeve

Overig

Hondenbelangen
Dierenspecialzaak Spielberg
Vogelvereniging Vogelvreugd Houten
Stichting Buitenwereld (kinderboerderij)
Milieu Werkgroep Houten
Alg. Utrechtse Hengelsport Vereniging
Bijhoudersver. Kromme Rijn, Lek en IJssel
Weidevogelbescherming
Zwanenbeheer
Politie Midden Ned. Dierenwelzijn Lekpoort
Hondenschool Vrijheid Blijheid

Gemeente Houten

Koen Helling
Peter van Wieringen
Frouk van der Pauw
Gerco Wicherson
Dennis Wildebeest
Arie Oskam
Antoinette Smits
Jocko Rensen
Ewald Mauritz

